

**”Men världen är inte
perfekt så folk måste
ta eget ansvar, tyvärr”**

En rapport om pojkars perspektiv på jämställdhet

@ECPATSverige
Garvargatan 20
112 21 Stockholm
+46 (0) 8 598 920 00
info@ecpat.se
www.ecpat.se
www.dittecpat.se
www.ecpat.se/hotline
www.ecpat.se/vuxenstod
ECPAT Sverige, 2024

Författare

Maria Thell, utredare, ECPAT Sverige
Fabiola Lind Vasquez, utredare, ECPAT Sverige

Layout

Anna Frödell, kommunikatör, ECPAT Sverige

Bilderna i denna rapport är genrebilder och personerna på bild har ingen koppling till innehållet eller citaten i rapporten.

ECPAT Sverige

ECPAT är en barnrättsorganisation som arbetar mot sexuell exploatering av barn. Det gör vi på flera sätt. Vi sprider kunskap om brottsligheten och förebygger så att barn och unga inte utsätts. Vi arbetar med opinionsbildning och påverkansarbete mot makthavare och vi samarbetar med myndigheter, företag och andra organisationer. Vi driver även ECPAT Hotline – en webbaserad anmälningssida, ECPAT Vuxenstöd samt Ditt ECPAT, där barn och unga kan få hjälp, stöd och kunskap om nakenbilder, sexuella kränkningar, hot och övergrepp på eller utanför nätet. ECPAT Sverige ingår i ett globalt ECPAT-nätverk med 125 organisationer i 104 länder.

Innehåll

Förord.....	5
Sammanfattning.....	6
Bakgrund.....	8
Vad säger lagen?.....	10
Så här har vi gjort.....	12
Nude på nätet.....	12
Analys tillsammans med unga.....	13
Syftet med rapporten.....	14
Upplägg.....	14
Berättelser om utsatthet för sexualbrott.....	15
Sugardejting – okej eller inte?.....	16
Barnens analys av Elsas berättelse.....	19
Att köpa bilder – okej eller inte?.....	20
Barnens analys av Mehdis berättelse.....	22
Barns syn på jämställdhet och möjligheter.....	24
Normer påverkar möjligheten att ha relationer.....	26
Barnens analys av frågan om jämställdhet i samhället.....	27
Maktfördelningen mellan pojkar och flickor.....	29
Flickors "användande" av sin makt.....	30
Flickors makt i (sexuella) relationer.....	31
Barnens analys av frågan om maktfördelning mellan pojkar och flickor.....	33
Misogyni på och utanför nätet.....	37
Barnens analys av frågan om misogyni.....	39
Förebilder och ideal.....	40
Diskussion.....	42
ECPAT kräver.....	46
Pojkprat – vägledning till viktiga vuxna i pojkars närhet.....	46
Inför ett kunskapslyft om samtycke och sexualbrott för barn och unga.....	47
Fler viktiga vuxna i barns närhet.....	47
Plattformer måste ta sitt ansvar för innehållet på sina tjänster.....	48
Referenser.....	50

A group of young people, likely students, are gathered in a brightly lit hallway. They are looking at books and tablets, suggesting a collaborative learning or research activity. The hallway has large windows at the end, and the floor is polished and reflective. The lighting is warm and natural, coming from the windows.

Det är viktigt att vi tar ansvar och tidigt börjar prata om samtycke med barn och att samtalen kan lägga grunden för sunda och respektfulla relationer och minska spridningen av kvinnofientliga attityder.

För ökad jämställdhet krävs kunskapslyft

I VÅR ÅRLIGA webbaserade undersökning Nude på nätet och i kontakter med barn i stöddlinjen Ditt ECPAT ser vi oroande skillnader i attityder mellan pojkar och flickor när det gäller jämställdhet och makt i samhället. Vi utforskade detta redan 2022 i rapporten "Tjejer måste sluta skicka bilder" – och med denna rapport vill vi ytterligare fokusera på detta komplexa ämne för att nå en djupare förståelse.

Det har blivit tydligt för oss att många unga pojkar visar motstånd mot jämställdhetsarbetet och anser att det har gått för långt. Dessa åsikter förekommer även hos allt yngre barn. Det är en bekymmersam utveckling. Pojkar tycker att flickor bör ta mer ansvar för att de blivit utsatta och upplever att flickor har ett maktövertag i sexuella relationer och att det används för egen vinning. Pojkar anser att vuxna lyssnar mer på flickor och de känner sig ofta missförstådda och orättvist behandlade. Vi ser att det kan leda till att pojkar inte väljer att söka hjälp och stöd av vuxna.

Internet är en integrerad del av ungas liv och spelar en dubbel roll. Å ena sidan erbjuder det enorma möjligheter till inspiration och information. Å andra sidan kan det fungera som en plattform för spridning av desinformation och skadliga idéer, såsom sexistiska och flickfientliga åsikter. Det är viktigt att vi tidigt lär barn att vara källkritiska, så att de är bättre rustade för att navigera i den information de exponeras för i sociala medier.

Jag hoppas att denna rapport leder till ökad kunskap och medvetenhet om de utmaningar vi står inför och att det leder till att vi vuxna kan bidra till att främja barns förståelse för jämställdhet. Det är viktigt att vi tar ansvar och tidigt börjar prata om samtycke med barn och att samtalen kan lägga grunden för sunda och respektfulla relationer och minska spridningen av kvinnofientliga attityder. Jag är övertygad om att vi behöver fortsätta att utforska detta område för att ytterligare förstå och kunna förändra misogyna attityder och förhoppningsvis bidra till en mer jämställd värld.

I denna rapport lyfter vi fram barns och ungas egna röster och tankar. Jag vill rikta ett stort tack till alla barn och unga som deltagit i vår undersökning Nude på nätet 2023 och i analysgrupperna. Ert mod och er ärlighet har varit ovärderliga för detta arbete. Vi kommer att förvalta det förtroende ni har gett oss och se till att era röster bidrar till att förbättra världen för alla barn.

Anna Karin Hildingson Boqvist
Generalsekreterare ECPAT Sverige

Det finns ett behov av att öka barns kunskap om jämställdhet i Sverige för att förebygga misogynia attityder hos pojkar, liksom av ett generellt kunskapslyft om samtycke och sexualbrott.

Sammanfattning

I DEN HÄR RAPPORTEN har vi analyserat barns attityder och åsikter om jämställdhet och makt både i samhället i stort och i (sexuella) relationer, med särskilt fokus på pojkar. Barnens röster kommer dels från ECPATs årliga undersökning *Nude på nätet* som vi har gjort tillsammans med barn och unga dels genom analysgrupper med barn. I rapporten presenteras kvantitativa resultat från undersökningen, och genom analysgrupperna ett fördjupat innehåll och en fördjupad förståelse för hur pojkar resonerar om jämställdhet.

Vi ser att skillnaderna mellan pojkars och flickors åsikter och attityder är stora, liksom hur de hanterar och navigerar i frågor om fördelning av makt och ansvar. Pojkarna anser i högre utsträckning att flickor har ett maktövertag i sexuella relationer och att de använder makten för egen vinning. Pojkarna beskriver en ständigt närvarande oro för att bli anklagade eller anmälda för sexualbrott; en risk de kalkylerar kring och som kan utgöra ett hinder för att ingå relationer samt resultera i misstro gentemot flickor. Flickorna kalkylerar risker utifrån uppfattningen om att flickor alltid behöver vara på sin vakt. Pojkarna håller med om detta men lägger i högre utsträckning ansvaret hos flickor att hantera och anpassa sig efter de risker som finns för att inte bli utsatta för sexualbrott.

Pojkarna gör sina riskkalkyleringar baserat på avsaknad av information om hur lagstiftningen ser ut och vilka rättigheter de har. Vi har tidigare sett att föräldrar betydligt oftare pratar med flickor

än med pojkar om risker på nätet, vilket kan förstärka uppfattningen hos pojkar att flickor bär ett större ansvar för pojkars beteende. Pojkar beskriver generellt att vuxna både tror mer på flickor och bryr sig mer om dem, och det framträder en upplevelse av maktlöshet hos pojkarna i frågan om sex och relationer. När pojkar lämnas på egen hand utan vuxenvärldens stöd kan det vara svårt att veta när deras beteende går över gränsen och blir olagligt. Oavsett om kunskapsluckan är tydlig, och ansvaret för förmedling av kunskap och information ligger hos vuxna, får övergrepp allvarliga konsekvenser både hos den som utsätts och den som utsätter.

Som vi lyft i våra tidigare rapporter har internet blivit en integrerad del av barns liv. Forskning visar att misogyn desinformation, ofta paketerad som underhållning, riktas mot unga pojkar genom algoritmer på internet. Det kan innebära risker när pojkar som har upplevelser och erfarenheter av att bli avvisade eller orättvist behandlade, och som upplever negativa känslor gentemot flickor, blir exponerade för kvinnofientliga och sexistiska åsikter. Att bli utsatt för misogynt våld och kränkningar på nätet kan ge allvarliga kort- och långvariga konsekvenser för både psykisk och fysisk hälsa, samt påverka möjligheten att uttrycka sig fritt på nätet.

Det finns ett behov av att öka barns kunskap om jämställdhet i Sverige för att förebygga misogynia attityder hos pojkar, liksom av ett generellt kunskapslyft om samtycke och sexualbrott.

Vår förhoppning är att den här rapporten ska bidra med ökad kunskap om barns, i synnerhet pojkars, perspektiv på jämställdhet och makt generellt i situationer som är relevanta för barn.

Bakgrund

UNGA POJKAR ÄR den grupp som i störst utsträckning anser att jämställdheten har gått för långt och inte är en fråga som behöver prioriteras.¹ Sverige har också, i jämförelse med andra länder, en hög andel användare på internetforum för grupperingar med misogyna (flick- och kvinnofientliga) åsikter. Dessa grupperingar har vuxit fram under de senaste 25 åren och utgör en plats där unga pojkar och män, som känner sig avvisade av kvinnor och samhället, ger uttryck för känslor och åsikter.² Ett budskap som förmedlas inom grupperingarna är att feminismen har fått för mycket inflytande i samhället och att den stoppar mannens bestämmanderätt i sexuella relationer. Det har argumenterats för att intresset för denna

så kallade incel*-kultur och dess attityder kan förstås som en del av en motreaktion efter metoo-rörelsen; en motreaktion som bland annat inkluderar uppfattningen att den så kallade politiska korrektheten har gått för långt. Detta argument ramar in fenomenet i den bredare tillväxten av högerpopulism i Europa och USA.³

ECPAT har tidigare undersökt hur barn och unga själva ser på betydelsen av internet i deras liv. Vi ser att de inte gör skillnad på vad som händer på och utanför nätet på samma sätt som vuxna ofta gör. För många barn och unga kan internet också innebära en viktig källa till inspiration, information och kunskap. Samtidigt kan det upplevas som

¹ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2019). Samhälle och demokrati. Attityd- och värderingsstudien 2019. Ungdomsbarometern. (2022) Generation Z 2022. Stockholm: Ungdomsbarometern. ² Fernquist, J., Kaati, L., Pelzer, B., Asplund, K & Nazar Akrami, C. (2020). Hope, cope & rope. Incels i digitala miljöer. FOI Memo 2040: FOI

* Ordet incel är en kombination av engelskans involuntary och celibate, dvs ofrivilligt celibat. Incel avser en person, vanligtvis en man, som uttrycker bitterhet, ilska och fientlighet mot kvinnor för att de förvägrar dem relationer och sex.

³ Regehr, K., Shaughnessy, C., Zhao, M., & Shaughnessy, N. (2024). SAFER SCROLLING - How algorithms popularise and gamify online hate and misogyny for young people. London: UCL.

svårt att sälla i informationsflöden på olika plattformar och att värdera information i ett ständigt flöde av nyheter och fakta från olika avsändare. Forskning har visat att misogyn desinformation*, ofta paketerad som underhållning, riktas mot unga pojkar genom algoritmer på internet.⁴

På ECPAT har vi sett liknande mönster som i andra undersökningar, där pojkar tycker att jämställdheten har gått för långt – liksom oroväckande uppfattningar kring flickors ansvar för pojkars gränsöverskridande beteenden.⁵

Kunskapsbasen på området, utöver hur barnen skattar sina attityder i frågorna, är dock fortfarande begränsad. Vi har därför påbörjat ett

långsiktigt arbete för att öka kunskapen om barns egna perspektiv på dessa frågor, inklusive behov, förslag och lösningar för vägen framåt. Vår förhoppning är att den här rapporten ska bidra med ökad kunskap om barns, i synnerhet pojkars, perspektiv på jämställdhet och makt generellt i situationer som är relevanta för barn. Liksom samhället i stort är även barns verklighet föränderlig, vilket innebär att rapporten bör förstås som en aktuell lägesbild av barns attityder till och resonemang kring dessa frågor.

När vi använder uttrycken "barn" och "unga" utgår vi från definitionen i artikel 1 i FN:s konvention om barnets rättigheter där det framgår att ett barn är en människa under 18 år.

* Desinformation innebär medvetet felaktig information som sprids med syftet att förvilla, manipulera eller skapa opinion.

⁴ Regehr, K., Shaughnessy, C., Zhao, M., & Shaughnessy, N. (2024). SAFER SCROLLING - How algorithms popularise and gamify online hate and misogyny for young people. London: UCL. ⁵ Andersson, P för ECPAT Sverige. (2021). Tjejer måste sluta skicka bilder. En rapport om pojkar, nakenbilder, relationer och ålderskillnader. Stockholm: ECPAT Sverige.

Vad säger lagen?

Samtyckeslagen

Lagstiftningen avseende sexualbrott ändrades väsentligt år 2018 och då kom något som idag i folkmun kallas för "samtyckeslagen". Den innebär att brottet våldtäkt (6 kap. 1 § brottsbalken) och sexuellt övergrepp (6 kap. 2 § brottsbalken) bygger på frivillighet. För att det ska handla om dessa brott krävs att en person inte deltagit frivilligt i en viss sexuell handling, att det saknats samtycke mellan personerna.

En person som utför en sexuell handling måste vara säker på att den andra personen vill delta. Samtycket måste finnas vid tidpunkten för den sexuella handlingen. Som huvudregel krävs också att personen som ger samtycket är 15 år eller äldre för att det ska vara juridiskt relevant. Att genomföra en sexuell handling med någon som är under 15 år som utgångspunkt brottsligt oavsett om samtycke fanns från barnet eller ej. Ett samtycke kan inte ångras i efterhand. Att en person deltar frivilligt i en viss typ av sexuell handling innebär inte att alla andra typer av sexuella handlingar vid tillfället också ska anses frivilliga. Om en viss sexuell handling skiljer sig tydligt från de andra, kan personen behöva försäkra sig om att den andra personen också vill delta i denna handling.

Att en person vill delta i en sexuell handling kan uttryckas på olika sätt genom exempelvis ord eller handling. För att en person ska kunna dömas för våldtäkt krävs uppsåt till omständigheten att den andra personen inte deltog frivilligt. Det betyder att personen måste ha varit medveten om att den andra personen inte ville delta i den sexuella handlingen eller åtminstone varit medveten om risken att den andra inte ville delta men att den risken inte har varit skäl nog att avstå från att utföra den sexuella handlingen.

Idag finns även brotten oaktsam våldtäkt (6 kap. 1a § brottsbalken) och oaktsamt sexuellt övergrepp (6 kap. 3 § brottsbalken), vilket betyder att det i vissa fall kan vara ett brott om gärningspersonen varit oaktsam till omständigheten att den andra personen inte ville delta i den sexuella handlingen.

Få ersättning för sexuella handlingar

Om ett barn har fått ersättning för sex har barnet inte gjort något olagligt. Den som utnyttjar barnet gör något olagligt. Om någon utnyttjar ett barn genom att köpa sexuella handlingar av barnet kan det, då barnet är under 15 år, handla om brottet våldtäkt mot barn (6 kap. 4 § brottsbalken) eller sexuellt övergrepp mot barn (6 kap. 6 § brottsbalken) beroende på vilken typ av handling det rör sig om.

Även vid situationer som sker digitalt, och även där gärningspersonen inte är med i realtid, kan det vara våldtäkt mot barn eller sexuellt övergrepp mot barn. Ett exempel är när en gärningsperson genom att betala får barnet att filma sig själv när barnet utför en sexuell handling på sig själv och sedan skickar filmen till gärningspersonen.

Det kan också röra sig om utnyttjande av barn för köp av sexuell handling (6 kap. 9 § brottsbalken), vilket som huvudregel blir aktuellt när barnet är mellan 15 och 17 år. I vissa situationer när barnet är mellan 15 och 17 år och har fått ersättning för den sexuella handlingen kan det handla om våldtäkt (6 kap. 1 § brottsbalken). Ett exempel är om barnet är så berusat att hen inte kunnat delta frivilligt i den sexuella handlingen.

Att erbjuda ett barn ersättning för att företa eller tåla en sexuell handling kan vara brottsligt. Det kan bedömas som försök till utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Om barnet är under 15 år kan det bedömas som försök till våldtäkt mot barn/sexuellt övergrepp mot barn.

Få ersättning för nakenbilder

Den som har gett ett barn ersättning (ersättningen måste inte vara pengar utan kan vara kläder, alkohol, droger eller annat) för en nakenbild eller en video med sexuellt innehåll kan göra sig skyldig till brottet utnyttjande av barn för sexuell posering (6 kap. 8 § brottsbalken) eller barnpornografibrott (16 kap. 10 a § brottsbalken) beroende på barnets pubertetsutveckling. Även att erbjuda ersättning för att barnet ska skicka nakenbilder kan anses brottsligt. Det kan bedömas som försök till utnyttjande av barn för sexuell posering eller försök till barnpornografibrott. Det är inte olagligt för ett barn att sälja nakenbilder på sig själv.

Kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte

Den som bestämmer eller föreslår träff med ett barn under 15 år i syfte att exempelvis genomföra en sexuell handling kan dömas för kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte (6 kap. 10 a § brottsbalken). Denna paragraf tar även sikte på situationer där gärningspersonen endast föreslår en träff, även om ingen träff bestäms eller fullföljs. Med träff avses såväl fysiska träffar som träffar online.

Sprida nakenbilder

En person som sprider nakenbilder på ett barn kan göra sig skyldig till brottet barnpornografibrott (16 kap. 10 a § brottsbalken) eller olaga integritetsintrång (4 kap. 6 c § brottsbalken) beroende på barnets pubertetsutveckling.

Få nakenbilder

Om ett barn fått en oönskad nakenbild kan barnet ha utsatts för brottet sexuellt ofredande (6 kap. 10 § brottsbalken). Om barnet var under 15 år kan brottet vara sexuellt ofredande mot barn. Om barnet är under 15 år räknas det som sexuellt ofredande mot barn även om bilden var önskad, eftersom barn under 15 år som huvudregel inte kan samtycka till sexuella handlingar.

Sprida kränkande information om någon

Brottet förtal (5 kap. 1 § brottsbalken) tar sikte på när en person lämnar en så kallad ärekränkande uppgift om någon annan, med syfte att utsätta denne för andras missaktning. Som utgångspunkt spelar det ingen roll om uppgiften är sann eller inte.

Att sprida information om någon annan om att den har begått ett visst brott eller liknande är exempel på vad som kan utgöra förtal.

Statistik

- 2022 anmälades 5 096 våldtäkter mot vuxna och 4 272 våldtäkter mot barn under 18 år
- 29 procent av handlagda misstänkta våldtäkter ledde år 2022 till beslut om att väcka åtal
- 272 personer dömdes för våldtäkt 2022 och 152 personer dömdes för våldtäkt mot barn⁶

⁶ Brottsförebyggande rådet (2023). Anmällda brott 2022 Slutlig statistik; Brottsförebyggande rådet (2023). Handlagda brott 2022 Slutlig statistik; Brottsförebyggande rådet (2023). Personer lagförda för brott 2022 Slutlig statistik.

Så här har vi gjort

NUDE PÅ NÄTET ÄR ECPATS årliga webbenkät riktad till barn, för att undersöka deras upplevelser och erfarenheter av sexualbrott på nätet. Då vi de senaste åren sett en ökad polarisering mellan pojkar och flickor i frågor som rör jämställdhet, relationer och samtycke genomförde vi under 2023 också en andra, mindre version av enkäten för att lära oss mer om pojkars attityder och åsikter. Barnen kom till enkäten genom informationsmaterial i sociala medier, som riktades mot pojkar. 609 barn i åldrarna 14-17 år svarade på enkäten, varav 79,8 procent var pojkar och 16 procent var flickor. En mindre andel barn svarade annan könsidentitet eller valde att inte uppges könsidentitet.

Diagram 5 och 6, som visar barns attityder i frågor om samhället och jämställdhet (diagram 5) respektive i frågor om sex och relationer (diagram 6) är tagna från den årliga undersökningen 2023. Cirka 300 barn svarade på dessa frågor, varav drygt två tredjedelar var flickor och nästan en tredjedel var pojkar. I de statistiska analyser från enkäterna, där vi delat upp resultatet på könsidentitet, har endast flickor och pojkar räknats med då övriga könsidentiteter var för få till antalet för ett meningsfullt resultat.

Analys tillsammans med unga

I RAPPORTEN PRESENTERAS kvantitativa resultat från undersökningen i diagram. Tack vare att många barn lämnat fritextsvar kunde vi komplettera barnens svar med fördjupat innehåll och få en bredare förståelse för deras resonemang och erfarenheter. För att få ytterligare hjälp med vår tolkning och förståelse av materialet bjöd vi in unga i analysarbetet.

Mot bakgrund av de mönster vi sett i pojkarnas svar, i tidigare rapporter liksom i materialet till denna rapport, ville vi i första hand göra analysarbetet tillsammans med pojkar. Utifrån våra kunskaper om synsätt och retorik bland pojkar i slutna forum (främst på nätet – se kommande avsnitt i denna rapport) var vi också intresserade av att fördjupa vår förståelse för perspektiven hos pojkar i liknande sammanhang, samtidigt som vi inom ramen för denna rapport ville hålla oss i fysiska forum. För att kunna inkludera pojkar från sammanhang där de utgjorde klar majoritet rekryterade vi från praktiska gymnasieskolor, med fokus på program där det fanns en lägre andel flickor. För att få en djupare förståelse för det som framkommer i materialet avseende likheter och skillnader i attityder mellan pojkar och flickor bjöds också några flickor in att delta i analysarbetet. Syftet med analysarbetet var inte primärt att de unga skulle dela sina egna erfarenheter utan att de, i egenskap av experter genom levda erfarenheter, gavs möjlighet att hjälpa oss med tolkningen av det material vi fått in i undersökningarna.

23 unga från två praktiska gymnasieskolor i en stor respektive en mellanstor stad deltog i analysgrupperna. 17 av dem var pojkar, 6 var flickor

och samtliga gick första eller andra året på sina respektive gymnasieprogram. Analysarbetet genomfördes i totalt fyra fokusgrupper med fyra till åtta deltagare i respektive grupp. Två grupper bestod av endast pojkar, en grupp av endast flickor och en grupp av både pojkar och flickor. Kurator eller mentor på respektive skola fanns tillgänglig under fokusgrupperna ifall någon deltagare skulle ha behov av stöd. De fick också information om ECPATs stödlinje för barn och unga, Ditt ECPAT.

Syftet med analysarbetet var inte primärt att de unga skulle dela sina egna erfarenheter utan att de, i egenskap av experter genom levda erfarenheter, gavs möjlighet att hjälpa oss med tolkningen av det material vi fått in i undersökningarna.

Vi presenterade resultaten från vår undersökning i form av temaområden där vi också inkluderade citat från fritextsvaren. Deltagarna fick reflektera kring ansvar, orsaker och konsekvenser i frågor om jämställdhet, makt och sexuellt våld. De fick också ge förslag på åtgärder och möjliga förbättringar.

Syftet med rapporten

Syftet med rapporten har varit att utforska barns attityder och åsikter om jämställdhet och makt både i samhället i stort och i (sexuella) relationer, med särskilt fokus på pojkar. Vi har undersökt följande:

- Hur och på vilka grunder barn fördelar makt, skuld och ansvar mellan pojkar och flickor.
- Om och hur pojkars och flickors uppfattningar skiljer sig åt.
- Hur internet som kunskapskälla kan påverka pojkars negativa attityder mot flickor.

Vi belyser också de risker och konsekvenser vi ser, på kort och lång sikt, utifrån undersökningens resultat och analys.

Med denna rapport vill vi lyfta fram barns och ungas egna röster och tankar. Vår utgångspunkt är alltid att de är experter på sin egen situation och att det är vuxnas ansvar och skyldighet att ta del av barnens verklighet, så som barnen själva beskriver den. De ord och begrepp vi använder när vi redovisar resultaten är därför de ord och begrepp som barn och unga använder i kontakterna med oss. Vår förhoppning är att rapporten ska bidra med viktig och efterfrågad kunskap till vuxenvärlden, som måste stå bättre rustad för att möta barnen i förebyggande likasom i stödjande syfte.

Vår utgångspunkt är alltid att de är experter på sin egen situation och att det är vuxnas ansvar och skyldighet att ta del av barnens verklighet, så som barnen själva beskriver den.

Upplägg

I KOMMANDE DEL av rapporten presenteras resultatet från undersökningarna och barnens analys. Vi inleder med att fördjupa oss i hur barnen resonerar kring utsatthet för sexualbrott samt hur skuld och ansvar fördelas vid olika typer av brottsutsatthet. Därefter följer ett avsnitt om barnens attityder och åsikter om jämställdhet och makt i samhället i stort respektive i sexuella relationer. Vi får också

ta del av barnens perspektiv på normer som påverkar möjligheten att ha en relation. Slutligen belyser vi det växande kunskapsläget kring den desinformation om jämställdhet och misogyni som främst pojkar exponeras för på internet och vilka risker det kan föra med sig. Resultatredovisningen belyser genomgående flickor och pojkars olika uppfattningar i de områden där de skiljer sig åt.

Berättelser om utsatthet för sexualbrott

BARNES STÄLLNINGSTAGANDEN och resonemang kring andra barns upplevelser ger oss viktig information om deras egna bedömningar och hur de själva har, eller skulle, hantera en liknande situation. Barnen ställdes därför inför två berättelser med fyra svarsalternativ, som byggde på upplevelser som barn delat med oss i fokusgrupper, intervjuer eller genom att ha deltagit i tidigare enkäter. I tidigare undersökningar har vi sett att barn särskilt har uttryckt sig misogynt i två olika typer av situationer; när flickor har tagit emot ersättning för någon form

av tjänst, och när flickors bilder har spridits. Detta är också områden där vi har sett att polariseringen mellan pojkars och flickors åsikter är som störst. För att lära oss mer om barnens perspektiv på liknande situationer fokuserade de två berättelserna på sådant innehåll. Berättelserna var anonymiserade och i vissa fall sammanfogade med liknande berättelser från andra barn för att barnen inte ska kunna identifieras. När barnen hade svarat på berättelsen fanns möjligheten att skriva egna kommentarer, vilket många av barnen valde att göra.

Sugardejting – okej eller inte?

BERÄTTELSE: Elsa sugardejt en äldre man. Han ger henne dyra kläder och de åker på resor ihop.

SVAR 1: Det är hennes kropp och hon får göra som hon vill.

SVAR 2: Jag tycker ingen ska ha ett förhållande för pengar. Hon gör helt fel.

SVAR 3: Det är typiskt tjejer att göra sånt. Det är äckligt.

SVAR 4: Tjejer borde tänka mer på att träffa killar i sin egen ålder i stället för att bara bry sig om pengar.

I DENNA BERÄTTELSE fick barnen ta ställning kring scenariot att Elsa sugardejt en äldre man som ger henne dyra kläder och resor. Barnen fick svara på om de tyckte att Elsa får göra som hon vill med sin kropp, om hon gör helt fel som har ett förhållande för pengars skull, om det är typiskt tjejer att göra sådant eller om tjejer borde tänka på att träffa killar i sin egen ålder i stället för att bara bry sig om pengar.

Flickor och pojkar resonerade på olika sätt gällande situationen. Nästan två tredjedelar av flickorna ansåg att Elsa själv fick bestämma över sin kropp och göra som hon ville, jämfört med pojkarna där en dryg tredjedel valde det svarsalternativet. Det vi också kunde urskilja var att pojkar i högre utsträckning valde svarsalternativen att det var typiskt tjejer och äckligt, respektive att tjejer borde dejta någon i sin egen ålder. Detsamma gällde påståendet om att det är fel att ha en relation för pengarnas skull, där pojkarna höll med i större utsträckning än flickorna.

Flickorna uppgav i högre utsträckning än pojkarna att de hade egen erfarenhet kopplat till situationen om Elsa, samtidigt som fler pojkar än flickor svarade att de hade en vän med erfarenhet av något liknande. I fritextsvaren beskrev också några pojkar hur de hade tjejkompisar eller flickvänner som hade erfarenheter av att ha haft en relation med en äldre man som i utbyte gav dem kläder eller dyra produkter.

Diagram 1

Sugardejting – okej eller inte?

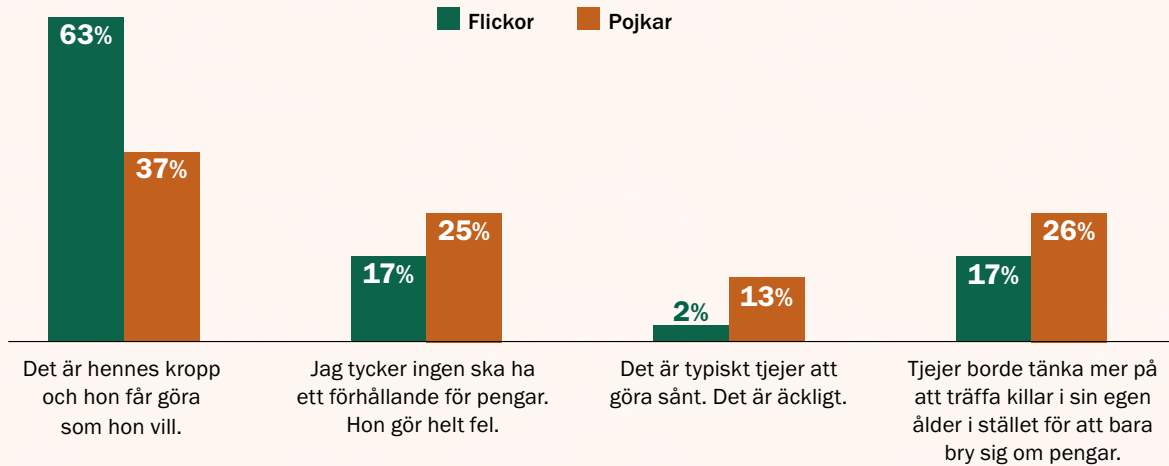
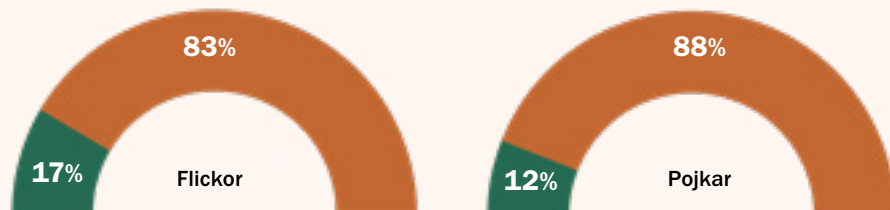

Diagram 2

Egen erfarenhet

■ Ja
■ Nej

Sugardejting – vem bär ansvaret?

I fritextsvaren kring berättelsen om Elsa kunde vi urskilja flera teman. Ett framträdande sådant gällde vem i scenariot som blir utnyttjad. Flertalet pojkar skrev fram åsikter om att Elsa utnyttjar mannen i situationen och att det inte var snällt mot killen som bara blir utnyttjad.

"Alltså det är ju skumt att utnyttja en äldre man och ganska äckligt med tanke på ålderskillnaden"
(Pojke, 16 år, Nude på nätet, 2023)

Några pojkar beskrev hur de ansåg att det var mannen som gjort fel och uttryckte att då mannen är äldre borde han veta bättre eftersom han hamnar i en maktposition. Majoriteten gav dock uttryck för att Elsa var den som, genom sin

kropp, utnyttjade mannen i situationen vilket var fel av henne. Ett antal pojkar uttryckte starka åsikter om Elsa, eller om tjejer generellt.

"Vidrigt hur tonåriga tjejer viker sig för pengar"
(Pojke, 15 år, Nude på nätet, 2023)

" Tjejer är så äckliga och vill bara ha pengar hela tiden, även om man är snällast i världen så kan man inte få en flickvän om man inte har några pengar"

(POJKE, 17 ÅR, NUDE PÅ NÄTET, 2023)

Vi har i en tidigare rapport visat att många barn beskriver sugardejting i termer av kontrakt eller avtal mellan de inblandade parterna, och att båda får ut något av överenskommelsen.⁷ Liknande beskrivningar var återkommande i pojkarnas fritextsvar.

"Jag anser att det är moraliskt fel att dejta någon för deras pengar, men då mannen antagligen dejtar henne på grund av hennes utseende och unga ålder ser jag det som ett jämnt "byte" där båda får vad dom vill ha" (Pojke, 16 år, Nude på nätet, 2023)

En pojke beskrev att det är okej så länge båda är medvetna om var gränserna går och vad som ingår i "avtalet". Samtidigt som flera pojkar beskrev att det går att se situationen som ett resultat av ett kontrakt eller avtal, beskrev många också att det är fel att dejta någon av andra orsaker än kärlek och att det är moraliskt fel att inte bry sig om känslor i ett förhållande. En pojke beskriver hur det egentligen är Elsas kropp och hennes val, men att det likväl är fel av henne att dejta en äldre kille bara för pengar.

Flickorna var mycket mer benägna att lägga ansvaret hos mannen i situationen vilket blev särskilt tydligt i fritextsvaren.

"jag tycker att hon inte gjort något fel, det är det äckliga peddot som gjort fel"

(FLICKA, 14 ÅR, NUDE PÅ NÄTET, 2023)

Samtidigt gav flera flickor uttryck för att Elsa bar ett visst ansvar för det som de upplevde som ett risktagande. Flera av dem resonerade kring det hemska i att göra så mot sig själv för att få lite lyx – och att även om Elsa inte gör fel då det är hon som bestämmer över sig själv – skulle de själva inte sätta sig själva i en sådan destruktiv situation, eftersom det kan leda till dåliga saker. En flicka beskrev en liknande uppfattning som pojkarna, att det är fel att dejta för pengar, men att det likväl var Elsas val. En annan flicka problematiserade kring att det finns olika regler för pojkar och flickor:

"I denna förhållande är det oftast fokus på tjejen och att det hon gör är fel, och mindre kritik angående en äldre man som är en sugardaddy. Ingen säger till han att inte spendera pengar på en sugarbaby men det är tydligen fel att vara en sugarbaby. Jag tycker att om man byter på rollerna så får inte en man med en sugarmommy lika mkt hat" (Flicka, 17 år, Nude på nätet, 2023)

⁷ ECPAT Sverige. (2024). "Man ser det som ett hack. Något lätt som ingen behöver få veta". En rapport om barns upplevelser och erfarenheter av sugardejting. Stockholm: ECPAT Sverige.

Flickorna reflekterade i högre grad än pojkarna kring Elsas agens och fria vilja – och instämde i påståendet att det är hennes kropp och hennes val.

Barnens analys av Elsas berättelse

FRAMTRÄDANDE TEMAN i analysgrupperna handlade om vilka faktorer som påverkar vem som bär ansvaret, där ålder och initiativtagande lyftes fram som de starkaste, liksom att delar av ansvaret oundvikligen är flickors i situationer som Elsas.

Deltagarna var samstämmiga i att om Elsa är under 18 år blir hon utnyttjad av mannen, som antogs vara äldre. De kopplade också ihop mannens ålder med resurser som pengar och materiella tillgångar, som han kunde locka Elsa med. Samtidigt framfördes att Elsa i sin tur också kunde anses utnyttja mannen, eftersom hon använder sin kropp och sitt utseende för att få olika typer av ersättning. Bland pojkarna framkom resonemang kring att ifall mannen hade kärlekskänslor för Elsa och hon fick pengar eller ersättning för att ha en sexuell relation med mannen, var det hon som utnyttjade honom. Flickorna reflekterade i högre grad än pojkarna kring Elsas agens och fria vilja – och instämde i påståendet att det är hennes kropp och hennes val.

"Båda utnyttjar varandra. Tjejen utnyttjar ju honom för att han har pengar och han utnyttjar väl henne för att hon är snygg eller har snygg kropp eller något. Så det blir ju, det är ju inget rätt eller fel" (Flicka, analysgrupp)

En tydlig grund för ansvarsfördelningen var enligt deltagarna vem som hade tagit initiativet till kontakten. Om Elsa hört av sig till mannen och erbjudit någon form av tjänster mot ersättning låg det närmare till hands att tänka att hon utnyttjade honom och därmed bar ansvaret. I de fall mannen kontaktade yngre flickor för att erbjuda dem pengar mot tjänster (sexuella eller inte), var det enligt analysgrupperna mannen som utnyttjade, och bar största delen av ansvaret.

Samtidigt framkom, bland både flickor och pojkarna i analysgrupperna, en beskrivning av att Elsa oundvikligen kunde anses bära en del av ansvaret oavsett eventuell åldersskillnad eller vem som initierat kontakten. Flickorna enades kring att situationen, även om den är Elsas val, kan vara ett dumt val av henne eftersom hon är i ett underläge gentemot män från start och om hon vill sluta kanske han inte vill det. Det skulle enligt flickorna behöva finnas någon form av garanti för frivillighet från bådas sida, från start till slut.

Att köpa bilder – okej eller inte?

BERÄTTELSE: Mehdi är på Reddit och köper in sig i en dropbox* med tusentals bilder av jämnåriga tjejer från Sverige. För 200 kan han få nya bilder varje månad.

SVAR 1: Det är hans val och om han har råd är det helt ok. Najs med tjejer i sin egen ålder.

SVAR 2: Jag tycker tjejer som hamnar på exposekonton får skylla sig själv. De borde inte skicka bilder alls.

SVAR 3: Vissa killar är så äckliga. Jag skulle aldrig göra så.

SVAR 4: Jag tycker han borde träffa en tjej och sluta.

I DEN ANDRA BERÄTTELSEN fick barnen ta ställning till att Mehdi köper in sig i en dropbox med bilder på jämnåriga tjejer från Sverige, ett scenario som var femte barn uppgav att de kände igen sig i. De fick svara på om de tyckte att det var Mehdis eget val, att tjejerna får skylla sig själva som skickat bilder, att vissa killar är äckliga och de själva aldrig skulle göra så eller att Mehdi borde träffa en tjej och sluta. Även i denna berättelse såg vi skillnader i svarsfördelningen mellan flickor och pojkar. En dubbelt så stor andel flickor som pojkar valde svarsalternativet "vissa killar är så äckliga, jag skulle aldrig göra så". Samtidigt svarade nästan hälften av pojkarna att Mehdi borde skaffa en tjej och sluta. En något högre andel pojkar valde svarsalternativet "tjejer som hamnar på exposekonton får skylla sig själva. De borde inte skicka bilder alls."

Köpa bilder – vem bär ansvaret?

I fritextsvaren såg vi att både flickor och pojkar problematiserade det Mehdi gör utifrån att det ansågs fel mot de flickor som fick sina bilder spridda. Flickorna uttryckte överlag att det är Mehdi som bär ansvaret i situationen och att det är han som gör fel.

"Varför känner Mehdi att han har rätten att göra så som han gör när ingen av dom tjejerna har gett honom ett godkänt" (Flicka, 16 år, Nude på nätet, 2023)

Bland flickorna gjordes dock en åtskillnad mellan frivillighet och ofrivillighet, där det beskrevs som mer okej ifall de tjejer som skickat bilderna var med på att de delas vidare – vilket samtidigt kan vara svårt att veta som kille. Flickorna uttryckte också att en tjej behöver tänka sig för innan hon skickar bilder till pojkar eftersom det kan få konsekvenser.

Även hos pojkarna fanns uttryck av att tjejer inte borde skicka bilder. De gjorde skillnad på ifall tjejerna på bilderna hade delat sina bilder till endast en person eller till flera, där det sistnämnda gjorde att hon i sådana fall fick skylla sig själv. Det fanns också relaterade beskrivningar av att det Mehdi gör spelar mindre roll om det redan är fler killar som har köpt bilder. Pojkarna skrev också fram flickornas ålder som en viktig faktor i sammanhanget: problemet beskrevs som att de är barn, inte att de är flickor.

*Dropbox är en molnbaserad lagringstjänst som gör det möjligt att lagra och dela, i detta fall, bilder online. Istället för att spara filer på en dator eller mobiltelefon kan de lagras i Dropbox och sedan nås från vilken enhet som helst med internetuppkoppling. På så sätt kan bilderna delas med andra personer som får åtkomst till dem var de än befinner sig.

Diagram 3

Att köpa bilder - okej eller inte?

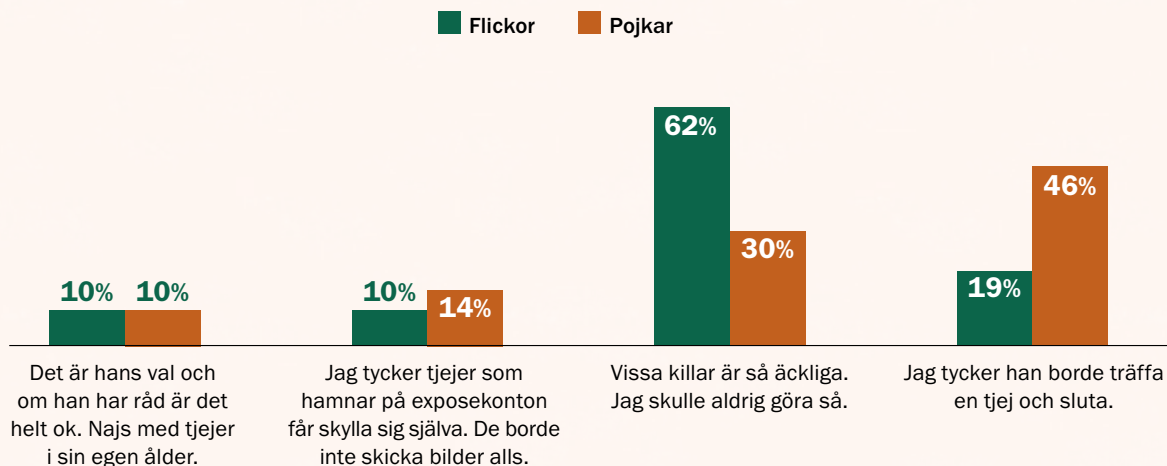
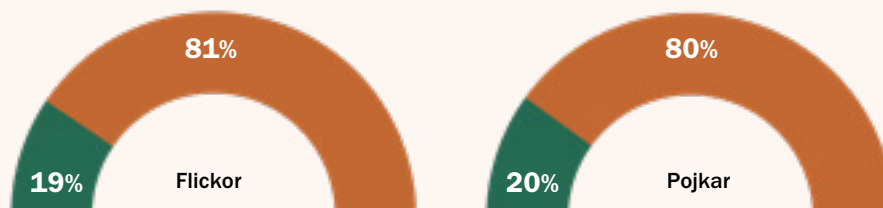

Diagram 4

Egen erfarenhet

■ Ja
■ Nej

"Det är fel av honom men det kommer alltid finnas sådana. Lättast för en individ är att inte skicka något så därför får man skylla sig själv" (Pojke, 15 år, Nude på nätet, 2023)

"Sociala medias manipulation för att få killar så svaga de vågar inte ens gå fram till en tjej nåmer, de är oacceptabelt i skolor osv så, det är ett krig mot maskulinitet" (Pojke, 16 år, Nude på nätet, 2023)

"Hans val ifall han vill ge sina pengar till dom som har dropboxen" (Pojke, 17 år, Nude på nätet, 2023)

Samtidigt riktades även från pojkarna kritik gentemot Mehdi utifrån att han borde lägga sina pengar på något bättre, alternativt skaffa en flickvän. Det fanns också kommentarer om att

det är onödigt att betala för bilder när porr är gratis; däremot fanns det få exempel i pojkarnas fritextsvar som lade ansvaret på Mehdi.

"Han borde inte spendera sina pengar på det därför att: 1. Det är ganska dumt. Du kan se bilder på tjejer gratis bara av att söka på google. 2. Det är tjejer som kanske inte vill att sina bilder ska spridas och säljas. Däremot så är det en annan grej om man ser samma tjej på bilder av 5 olika killar. Då har hon ju ingen gräns. Men man gör misstag ibland, men ständigt är ett val. 3. Kan han inte skaffa guzz eller?" (Pojke, 16 år, Nude på nätet, 2023)

"Man kan liksom få tag på andra sätt att tillfredsställa sig med, det är ju hur lätt som helst att bara googla fram massvis med porr på internet, fattar inte varför man skulle bli så jävla exalterad bara för att tjejer är i samma ålder som en" (Pojke, 17 år, Nude på nätet, 2023)

Bland pojkarna lyftes det att flickor inte ska behöva vara rädda och att de egentligen ska kunna ha på sig vad de vill – men att flickor måste anpassa sig efter den verklighet vi lever i.

Barnens analys av Mehdis berättelse

GÄLLANDE MEHDIS SITUATION framkom en fördjupad bild av vad som gör det okej och inte okej att köpa bilder. Pojkarna förde resonemang om att ifall Mehdi har pengar är det okej och att det är så livet är, det är upp till honom vad han vill göra med sina pengar. De diskuterade också skillnaden mellan flickorna på bilderna och skådespelare i porrfilm, där de sistnämnda beskrevs vara mindre utsatta då de har fått betalt och gått med på det. Det var enligt pojkarna större risk att flickorna i dropboxen har blivit utnyttjade av någon man – primärt personen som äger dropboxen. Han utnyttjade då flickors kroppar för att få in pengar, men han utnyttjade också folk som vill köpa bilder. Mehdi som köper in sig i dropboxen bidrar till en spridning men överlag, menade pojkarna, ligger ansvaret hos den som äger och förvaltar dropboxen.

Samtidigt lyfte vissa av pojkarna att flickor måste vara riskmedvetna och ta ansvar för vem de skickar sina bilder till; även om det inte är flickors fel att bilder sprids så är det jätteviktigt och flickor har också ett eget ansvar.

Pojke 1 *"Om en tjej ändå vill skicka bilder, då ska det ändå va till nån som hon vet att hon kan lita på liksom, de borde bli mer försiktiga och inte bara skicka till folk som de knappt känner eller nåt sånt."*

Pojke 2 *"Fast det är inte deras fel att de sprids..."*

Pojke 3 *"Det kan vara nån mobil som blir hackad."*

Pojke 1 *"Nej nej, det är inte det jag säger. Men om man väljer att skicka till nån ska man ändå vara lite mer försiktig eftersom det finns, det är vanligt att det, det sprids hela tiden. Det är jätteviktigt att bilder sprids så ändå om du är osäker så liksom skicka inte. Men om du är säker och vill skicka till personen du litar på så fine, kör på. Det handlar också om eget ansvar"* (Pojkar, analysgrupp)

Flickornas resonemang skiljde sig från pojkarnas på så sätt att flickorna la huvudparten av ansvaret på Mehdi. Även flickorna diskuterade att som tjej måste du tänka dig för i ett samhälle där män utsätter kvinnor för brott – men menade att det ändå alltid är mannen som köper bilder som är ansvarig och som

utnyttjar flickorna. I analysgruppen med bara flickor problematiserades synen på kvinnokroppen som en handelsvara och den objektifiering män utsätter kvinnor för när de köper bilder. En flicka uttryckte det på följande sätt:

"Anledningen till att tjejer tar betalt för att visa sig nakna är ju för att det finns en marknad för det. Alltså om ingen hade velat betala för att se nakna tjejer då hade det ju inte funnits. För att bryta marknaden så måste ju killar avsluta det, för om det fortfarande finns en marknad så kommer tjejer ju inte att sluta. Om de behöver pengar eller sitter i en ekonomiskt svår situation så kanske de bara ser det som en utväg. Men om det inte finns en marknad så finns inte den möjligheten" (Flicka, analysgrupp)

Både pojkar och flickor i analysgrupperna reflekterade kring vilket ansvar flickor har för att själva minimera riskerna att bli utsatta för övergrepp. Pojkarna var eniga i att det "nästan bara är killar eller gubbar" som begår våldtäkter och att flickor därför löper en större risk för att bli utsatta. De menade att flickor därför behövde

ta ansvar och hantera det faktumet, genom att själva minimera riskerna för att bli utsatta för sexuella övergrepp. Bland pojkarna lyftes det att flickor inte ska behöva vara rädda och att de egentligen ska kunna ha på sig vad de vill – men att flickor måste anpassa sig efter den verklighet vi lever i.

Pojke 1 *"Man kan inte säga "du får inte gå ut på natten". Det kan man ju inte säga. Men om en tjej säger att hon är orolig över att bli våldtagen...för det första, då kanske hon inte ska gå och visa hela bröstet, ha korta kläder och sånt där och för det andra, vad gör hon ute och dricker så där sent?"*

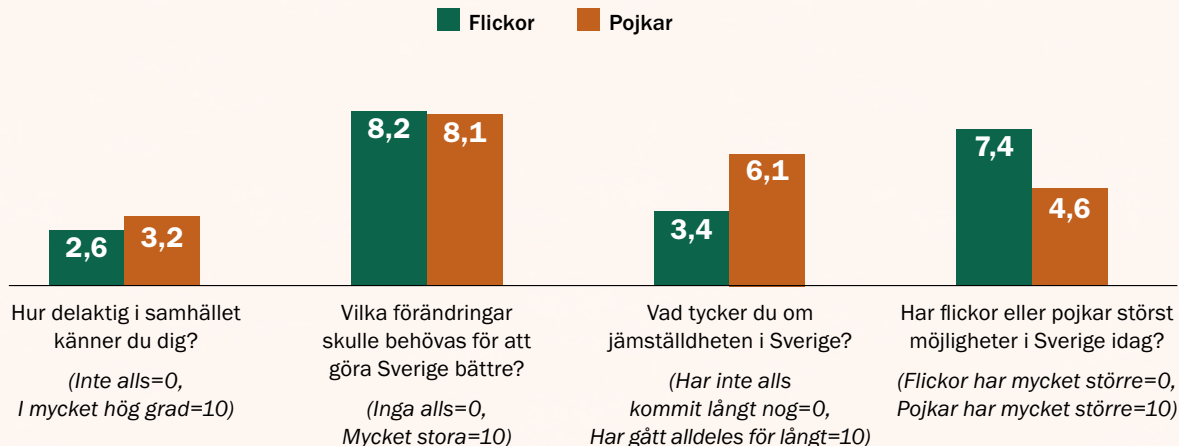
Pojke 2 *"Oavsett borde inte rädslan behöva finnas egentligen."*

Pojke 3 *"Egentligen...Men hon har ett ansvar i slutändan. För det är hon som kommer må piss över de och behöva ta hand om det."* (Pojkar, analysgrupp)

"Men världen är inte perfekt så folk måste ta sitt eget ansvar, tyvärr". (Pojke, analysgrupp)

Diagram 5

Samhället: jämställdhet, delaktighet och möjligheter

Barns syn på jämställdhet och möjligheter

I **FÖREGÅENDE AVSNITT** kunde vi se stora skillnader mellan pojkars och flickors ställningstaganden i situationer som barn möter. Barnen fördelade ansvar och skuld på olika sätt och genomgående var att flickor oundvikligen behöver ta ansvar för att förhindra brottsutsatthet. Mot bakgrund av detta ville vi fördjupa oss i barnens attityder kring jämställdhet i ett bredare perspektiv. Barnens svar bekräftade mycket av det vi sett i tidigare undersökningar, där det dock ofta saknats möjlighet för barn att utveckla och nyansera sina tankar. Därför fanns det möjlighet att lämna fritextsvar, vilket många av barnen valde att göra. Resultaten från attitydfrågorna visar att de största skillnaderna mellan pojkars och flickors svar syntes i frågorna om jämställdheten i Sverige och pojkars respektive flickors möjligheter.

Både pojkar och flickor svarade att de kände sig delaktiga i samhället i relativt låg grad. Detta resultat stämmer väl överens med en nyligen genomförd undersökning bland unga i Sverige,

där 50 procent av deltagarna uppgav att de inte kände sig delaktiga i det svenska samhället. Det fanns inga skillnader mellan pojkar och flickor och inte heller mellan typ av boendeområde när det gällde upplevelsen av delaktighet.⁸

Både pojkar och flickor ansåg att det skulle behövas mycket stora förändringar i samhället. Vid analys av fritextsvaren framkom att barnen däremot inte är överens om vad som behöver göras. Återkommande teman i flickornas svar kretsade kring vikten av ökad jämställdhet, mer acceptans och inkludering samt ökad trygghet och rättssäkerhet.

"Inse att alla inte föds med samma förutsättningar och att ge alla samma behandling är inte att ge alla samma chans att lyckas." (Flicka, 17 år, Nude på nätet 2023)

⁸ Ungdomsbarometern. (2022) Generation Z 2022. Stockholm: Ungdomsbarometern.

Det fanns ett fåtal exempel bland flickornas fritextsvar som handlade om olikheter mellan grupper och att exempelvis invandringen behöver minskas. Detta var dock betydligt mer framträdande i pojkarnas fritextsvar; pojkarna använde också överlag en hårdare retorik i sina svar än flickorna. Även dessa resultat överensstämmer med andra undersökningar, där frågor om jämställdhet och invandring utgjort den största polariseringen mellan pojkar och flickor – en polarisering som har ökat.⁹ Vi såg i undersökningen några exempel på en mycket hatisk retorik hos pojkarna, riktad mot grupper som på något sätt avviker från normen. De pojkar som uttryckte dessa åsikter kände sig också mindre delaktiga i samhället. De skattade i lägre grad internet som en plats där de kan dela sina åsikter samtidigt som de i högre grad uppgav att internet bidrar till att försvaga traditionella könsroller i samhället.

"Skicka hem illegala invandrare och kriminella invandrare, ta inte emot lika många invandrare, höj straffen, högre löner för polisen så folk vill jobba som polis" (Pojke, 17 år, Nude på nätet 2023).

"Sluta dra feminismen för långt och alla behöver inte förändra vilka de är" (Pojke, 16 år, Nude på nätet 2023)

Vi såg statistiskt säkerställda skillnader mellan pojkarnas respektive flickornas svar på frågorna om jämställdhet och möjligheter i samhället, och en betydligt högre andel pojkar än flickor svarade att jämställdheten har gått för långt. Både pojkarna och flickorna svarade också i hög utsträckning att det andra könet har störst möjligheter i samhället idag. Även dessa resultat stämmer väl överens med tidigare undersökningar, som har visat att unga pojkar är den grupp som i högst utsträckning motsätter sig jämställdhet – och som tycker att den redan har gått för långt. Forskning har också visat att unga män är mest benägna att uppfatta framsteg i kvinnors rättigheter som ett hot mot mäns möjligheter, det vill säga som konkurrens, jämfört med män i andra åldersgrupper och kvinnor i alla åldersgrupper.¹⁰

Forskning har också visat att unga män är mest benägna att uppfatta framsteg i kvinnors rättigheter som ett hot mot mäns möjligheter, det vill säga som konkurrens, jämfört med män i andra åldersgrupper och kvinnor i alla åldersgrupper.

Bland pojkarnas fritextsvar kring frågan om jämställdhet fanns några beskrivningar av att kvinnor och mäns olikheter gör dem bättre och sämre lämpade för olika arbeten.

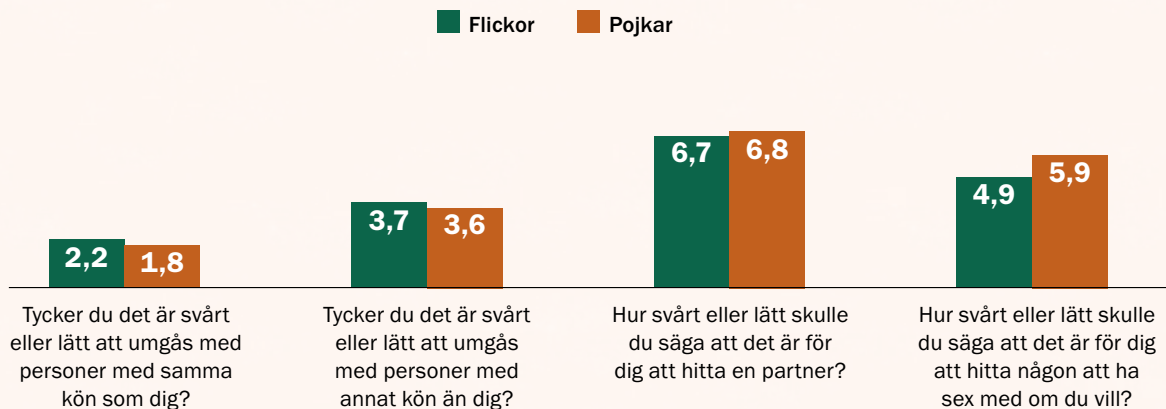
"Släppa idén om att göra Sverige helt könsneutralt, Biologiskt har män och kvinnor olika uppgifter vilket bör respekteras, Sen att kvinnor får mindre lön av ingen anledning är oacceptabelt, men att tex placera 50/50 kvinnor respektive män på en byggbranch för att behålla jämställdheten är enligt mig inte smart alls då män generellt sätt är starkare och kan utföra ett byggarbete bättre än kvinnor, Samma sak fast omvänt gäller sjuksköterskor och psykologer, Här anser jag att kvinnor ofta presterar bättre än män då kvinnor ofta är mer sociala" (Pojke, 16 år, Nude på nätet 2023)

⁹ Ungdomsbarometern. (2023) Generationsrapporten 2023: Generation Z. Stockholm: Ungdomsbarometern. ¹⁰ Off, G., Charron, N., & Alexander, A. (2022). Who perceives women's rights as threatening to men and boys? Explaining modern sexism among young men in Europe. *Frontiers in Political Science*, 4, 909811.

Diagram 6

Relationer och sex

(Väldigt lätt=0, Väldigt svårt=10)

Normer påverkar möjligheten att ha relationer

UTIFRÅN POLARISERINGEN i pojkars och flickors syn på frågor om jämställdhet ville vi veta mer om hur barnen ser på relationer och relationsskapande med andra, liksom om det finns några skillnader även här i attityder och resonemang.

Som diagram 2 visar låg flickornas och pojkarnas svarsfördelning relativt nära i frågorna om umgänge och partners. På frågan om hur svårt det skulle vara att hitta någon att ha sex med såg vi däremot ett statistiskt signifikant resultat, där pojkarna i högre utsträckning uppgav högre värden än flickorna. Att pojkarna ansåg att flickorna hade ett övertag vad gäller möjligheten till sexuella relationer speglades också i fritextsvaren, ofta med koppling till svåruppnåeliga ideal.

"Nästan alla på sociala medier är ute efter killar som följer normerna, De vill ha någon som spelar fotboll, har muskler och snygg kropp och gör häftiga och spännande saker, Om man tittar bort ifrån sociala medier såsom snapchat så finns det fler personer som inte bryr sig om utseende och som tänker mer på ens personlighet, De personerna är bra, men de är svåra att hitta"
(Pojke, 15 år, Nude på nätet 2023)

"Känner inte många fruntimmer således är det svårt att hitta en partner, Sedan är jag varken det mest attraktiva exemplet eller den med mest pittoresk personlighet"

(POJKE, 17 ÅR, NUDE PÅ NÄTET 2023)

Flickorna tolkade pojkarnas reaktioner och attityder i materialet som att de snabba förändringarna kan ha bidragit till att pojkarnas manlighet blivit hotad, eller att de upplever en konkurrens.

Barnens analys av frågan om jämställdhet i samhället

ATT JÄMSTÄLLDHET enligt flickorna i undersökningen var en underprioriterad fråga i samhället speglades också i analysgrupperna, där det föreslogs att pojkar nog ofta har svårt att förstå att det fortfarande finns stora orättvisor och ojämlikheter mellan könen. Flickorna beskrev att många pojkar tror att feminismen handlar om manshat och känner sig hotade – men att det ju handlar om att det ska vara lika.

"Jag tror att killar främst ser feminister som manshatare och att feminismen har blivit missuppfattad."
(Flicka, analysgrupp)

Det fanns en samstämmighet bland deltagarna i analysgrupperna kring att det generellt sett är bra att flickor nu har andra möjligheter än de haft tidigare. Diskussionerna fokuserade i hög grad på arbetslivet och det framkom skilda åsikter om huruvida det är rimligt att tänka att män och kvinnor kan ha samma arbetsuppgifter. Flickorna resonerade kring att det fortfarande är kontroversiellt med kvinnor i mansdominerade branscher och att det nog kan ta ett tag för männen att acceptera det, även om uppfattningen var att arbetsgivare uppskattar en jämnare könsfördelning. Bland pojkarna fördes resonemang om huruvida pojkar och flickor

faktiskt är fundamentalt olika – ofta kopplat till personlighetsdrag – och därmed passar för olika typer av yrken. Denna uppfattning delades inte av alla, och förändringar som skett i exempelvis lagstiftning kring hur tungt anställda får lyfta på arbetsplatser framfördes som motargument.

Ett relaterat tema som återkom var de skilda förväntningar som finns på pojkar och flickor, där de höga kraven på flickors utseende och personlighet problematiserades av både flickor och pojkar. Samtidigt som flickor tillskrevs högre lämplighet för omvårdande yrken lyftes också den press det kan innebära att leva upp till omhändertagandet både vad gäller människor och den omgivande miljön.

I flickornas analys fanns ett större fokus på tid och att förändringen har gått så snabbt att pojkarna enligt dem inte har hängtt med. Enligt flickorna har det på kort tid blivit stor skillnad i jämförelse med hur det var tidigare, till exempel när det gäller hur flickor blir lyssnade på. Flickorna tolkade pojkarnas reaktioner och attityder i materialet som att de snabba förändringarna kan ha bidragit till att pojkarnas manlighet blivit hotad, eller att de upplever en konkurrens.

"Tjejer har inte alls för mycket makt, det börjar likna något jämlikt i samhället och ingen är van med det så därför säger man att tjejer har tagit makten."

(FLICKA, 14 ÅR, NUDE PÅ NÄTET, 2023)

Maktfördelningen mellan pojkar och flickor

DE FÖRÄNDRINGAR barnen uttryckt, som enligt flickornas tolkning låg till grund för pojkars upplevelser av hotad manlighet, gjorde oss intresserade av att vidare fördjupa oss i frågan om makt. I informationsmaterialet till enkäten, som spreds genom sociala medier, ställdes frågan "Tycker du att tjejer har för mycket makt?". I enkäten gavs barnen sedan möjlighet att fritt skriva sina tankar om frågan. Beroende på hur pojkarna hade tolkat frågan; som kopplad till samhället eller som kopplad till frågor om sex skiljde sig resonemangen åt. Vissa pojkar uttryckte att flickor inte borde få ha makt i samhället överhuvudtaget, och att feminismen har gått för långt.

"Jag tycker att hela grejen med feminism har tagits för långt, med det menar jag att feminism inte är vad det brukade vara. Modern feminism går ut på manshat och att dra alla män över en kam" (Pojke, 17 år, Nude på nätet, 2023)

Andra ansåg tvärtom att flickor har alldeles för lite makt och hänvisade exempelvis till statistik över löneskillnader mellan män och kvinnor.

"Nae de har ju blivit förtryckta länge och de har fortfarande inte lika ställt som män. Just nu har män för mycket makt" (Pojke, 16 år, Nude på nätet, 2023)

Flickorna var överlag samstämmiga i sina fritextsvar på frågan om huruvida tjejer har för mycket makt och höll, med få undantag, inte med. En återkommande beskrivning var den pågående förändringen i samhällsstrukturen vad gäller makt och jämställdhet. Vissa resonerade kring att det har blivit bättre, om än fortfarande inte tillräckligt bra.

"Undrar lite vilken makt det är kvinnor har, världen är fortfarande mansdominerade så jag tycker att kvinnor har för lite makt." (Flicka, 16 år, Nude på nätet, 2023)

"Jag tycker att vissa kvinnor utnyttjar sin makt till helt onödiga saker endast för att trycka ner män. Dock så har vi det tillräckligt jämställt för att det inte ska upplysas"

(POJKE, 14 ÅR, NUDE PÅ NÄTET, 2023)

Bland pojkarnas fritextsvar var det vanligt med uttryck för att vuxna inte bara behandlar flickor bättre utan också bryr sig mer om dem än om pojkarna, vilket enligt pojkarna gav flickorna både makt och möjligheter.

Flickors "användande" av sin makt

ETT FRAMTRÄDANDE TEMA i pojkarnas fritextsvar var att flickor har olika mycket makt i olika situationer och sammanhang. Framför allt lyftes exempel på situationer där flickor beskrevs få fördelar i relation till pojkarna – bara i egenskap av att vara flickor. Det kunde till exempel handla om att flickor per automatik får allt de vill av de vuxna som finns runt dem tills de blir nöjda, där några pojkar lyfte fram lärare i skolan som exempel. I flera fritextsvar lyfte pojkarna också fram att flickor blir bättre behandlade av vuxna generellt och att det är orättvist.

"Ja dem har för mycket makt. Så fort nåt är som dem inte gillar så får dem vad fan som helst. Alla lärare gillar dem mer och de blir bättre behandlade. Den klagar på sämre lön men ofta gör män arbetet bättre och mer effektivt och klagar inte lika mycket som kvinnor" (Pojke, 16 år, Nude på nätet, 2023)

Bland pojkarnas fritextsvar var det vanligt med uttryck för att vuxna inte bara behandlar flickor bättre utan också bryr sig mer om dem än om

pojkarna, vilket enligt pojkarna gav flickorna både makt och möjligheter. Det beskrevs både som att flickor i grunden blir mer lyssnade på och tagna på allvar, men också som att de har större chans att förmå andra att lyssna på dem. Att vuxna lyssnar mer på och bryr sig om flickor mer kunde också innebära att pojkarna hamnade i ett sämre läge, som den som inte blir trodd eller tagen på allvar.

"Ja jag tycker det stämmer med dagens samhälle, tjejer har för mycket makt. Tjejerna är prio nummer 1 för alla idag, ingen bryr sig om killarna så som man gör med tjejerna" (Pojke, 16 år, Nude på nätet, 2023)

"Jag tycker att tjejer har mer makt då tjejer blir mer lyssnad på av vuxna människor, män som kvinnor" (Pojke, 15 år, Nude på nätet 2023)

"Tjejer kan få mer personer att lyssna på en. Då så kollar alla ner på killen" (Pojke, 14 år, Nude på nätet 2023)

Flickors makt i (sexuella) relationer

ATT FLICKOR OFTARE blir tagna på allvar kopplades tydligt ihop med sex och relationer i pojkarnas fritextsvar. Flickor beskrevs ha ett generellt övertag genom att det är lättare som flicka att få både en partner och en sexuell relation. Samtidigt framträdde bland pojkarnas svar en mycket tydlig bild av att det är lätt för flickor att komma undan med att ljuga om att de till exempel har blivit utsatta för våldtäkter. En konsekvens kunde vara att pojkarna drog sig för att inleda relationer med flickor; det var vanligt med beskrivningar av oberäknelighet och osäkerhet för vad tjejen kommer att göra, eftersom de upplever att hon sitter på makten i situationen.

"Svaret på den frågan är utan tvekan ja. Vi killar i tonåren blir nästan rädda för att ha sexuella relationer med tjejer i vår ålder eftersom så fort någonting inte blir som de vill (även utanför sovrummet) så kan de från ingenstans säga att man våldtagit dem även efter att man fått bekräftelse på att de också är med på det" (Pojke, 17 år, Nude på nätet, 2023)

"Ja jag kan tycka att tjejer har för mycket makt. I allt som handlar om nån form av sexualitet och övergrepp mm så går nästan alltid tjejens åsikt och perspektiv och lögnerna före vad killarnas sanning är och de kan lätt förstöra en killes liv." (Pojke, 17 år, Nude på nätet, 2023)

Även bland de pojkar som resonerade kring att flickor har lite eller lagom mycket makt i samhället fanns exempel på situationer där flickorna beskrevs ha ett maktövertag kopplat till relationer och sex.

"Jag tycker tjejer i dem flesta situationer har helt rätt mängd makt. I dem få andra som dem extremare fallen av osanna anklagelser och annat bara för att dem kan och känner för det. Jag vet att det hände mycket sånt under me too rörelsen där tjejer hängde ut killar för saker dem inte gjort bara för att dem kände för det och alltid hade hela internet på sin sida"

(POJKE, 17 ÅR, NUDE PÅ NÄTET, 2023)

Kopplat till pojkarnas tidigare beskrivningar av att flickor får fördelar genom att vuxna både tror mer på dem och bryr sig mer om dem, framträdde en upplevelse av maktlöshet hos pojkarna i frågan om sex och relationer.

Barnens analys av frågan om maktfördelning mellan pojkar och flickor

I FRÅGAN OM MAKT kopplat till sex och relationer framkom i analysgrupperna liknande bilder som i fritextsvaren. Bilden av förändring vad gäller flickors makt i samhället återkom även i analysen av det material som handlade om maktfördelning i sexuella relationer. Pojkarna diskuterade att de upplever att flickor nuförtiden utnyttjar sitt övertag i olika typer av sexuella situationer och flickorna uttryckte att det blir svårt för pojkar att acceptera att inte längre ha det övertag de alltid har haft generellt i samhället.

"Historiskt sett har det varit tvärtom. Säg att en tjej var på klubben och blev våldtagen, då var det 'men du hade de här kläderna på dig', typ så. Men nu är det snarare tvärtom." (Pojke, analysgrupp)

"Kvinnorna kan...de skulle kunna slå mig på röven. Jag skulle inte kunna göra likadant mot dem och jag skulle inte heller kunna prata om det utan att bli trakasserad" (Pojke, analysgrupp)

Samtyckeslagen ur pojkarnas perspektiv

Samtycke i sexuella situationer var ett återkommande tema i pojkarnas analys, där mycket fokus fortsatt lades på upplevelsen av att flickor hade all makt i situationer som involverade sex och samtycke och de konsekvenser som följde. Pojkarna bekräftade den bild som framkom i enkäten om att flickor enkelt kan ljuga om våldtäkter. En följd av denna upplevelse kunde enligt pojkarna vara en enorm oro och osäkerhet i det sexuella relationsskapandet med flickor – en oro som beskrevs vara ständigt närvarande.

"Det är otroligt orättvist mot killar skulle jag säga. Att det är så enkelt för den här domen att gå igenom egentligen. För det är en oro vi måste gå runt med i vardagen. Jämfört med tjejer som kan rörs sig hur de vill utan att bli anklagade. Vi kan bli falskt anklagade för minsta lilla liksom. Bara man ska lägga armen runt så kan tjejen känna att man tafsar." (Pojke, analysgrupp)

"Personligen, för varje steg man tar, blir man mer orolig. Det behöver inte ens vara jag som tog initiativet, men man vet att jag inte kommer ha en chans att stå emot det här. Det är liksom kört".

(POJKE, ANALYSGRUPP)

Samtidigt gavs en samstämmig bild av en, hos pojkar överlag, osäkerhet kring samtycke i relation till sexuella kontakter med andra. I en analysgrupp lyftes oklarheterna i ansvarsfrågan fram på följande sätt:

Pojke 1 *"Sen ska det tydligen finnas ansvar hos killar. Att man som kille ska veta. Den lagen är så luddig tycker jag. För hur ska de veta i domen."*

Pojke 2 *"Det räcker med att tjejen tänker att hon inte vill, då är det våldtäkt. Hon kan säga ja och du kan ha samtycke, men sen visar det sig sen att nej, men hon tänkte att hon inte ville."*

Pojke 3 *"Eller att man nekar efteråt. Eller att hon kände sig obehövlig eller såg obehövlig ut."*

Pojke 1 *"Men två påverkade personer, så otydligt. Det borde inte gå igenom så långt." (Pojkar, analysgrupp)*

Pojkarna instämde i ett återkommande tema från enkäten att det är vanligt att flickor både anklagar och anmäler pojkar för sexualbrott på felaktiga grunder och utan att pojken har gjort något brottsligt. Det kunde enligt pojkarna finnas flera orsaker till att flickor anklagar och/eller anmäler, men ofta kunde det handla om någon form av hämnd, att flickan har ångrat sig eller att hon vill "jävlas".

"Det har ju hänt så många gånger att till exempel tjejer har, alltså våldtäktsanmält...gett en anmälan att han har våldtagit henne fast det liksom inte stämmer. På grund av att hon har blivit förbannad liksom och det är ju...ja det är ju mer killar som våldtar tjejer än tjejer som våldtar killar men det händer ju liksom från

båda hållen ändå. Och en tjej är ju lättare att tro på i nuläget än en kille liksom. Så många tjejer utnyttjar det, alla gör ju inte det men det finns de som gör det också" (Pojke, analysgrupp)

Pojkarna höll också med om det vi sett i materialet angående ryktesspridning och beskrev att det, när en flicka anklagar en pojke, skapas rykten och skitsnack som kan få stora sociala konsekvenser för honom – även om flickan inte anmäler. I en av pojkgrupperna uttrycktes en medvetenhet om att det inte är många anklagelser som leder till en anmälan och ännu färre anmälningar som leder till en dom. Pojkarna kopplade ihop orsaken till att anmälningar läggs ner, oavsett om pojken har

Pojkarna instämde i ett återkommande tema från enkäten att det är vanligt att flickor både anklagar och anmäler pojkar för sexualbrott på felaktiga grunder och utan att pojken har gjort något brottsligt.

gjort det som står i anmälan eller inte, med risken att det bara är lögnerna från flickans sida för att hon vill ha hämnd på pojken. Enligt pojkarna kunde det förstöra väldigt mycket för andra som faktiskt är utsatta på riktigt, när tjejer ljugar om vad som hänt och väljer att anmäla.

Flickorna i analysgrupperna instämde i åsikten att det finns exempel på att flickor anmäler pojkar på felaktiga grunder, även om de i regel uttryckte mer förståelse för situationen. Flickorna gjorde jämförelser med hur pojkar ljugar när de själva blir anklagade eller anmälda och menade att det är ett lika stort problem, som dock ofta får mindre uppmärksamhet.

"Det hör man ju om hela tiden, att det finns tjejer som utnyttjar det till fördel för en själv vilket det inte ska vara överhuvudtaget. Men sen tycker jag också att det är fel att man säger så, för det finns ju jättemånga killar som inte blir dömda för det de har gjort och tjejer som inte blir dömda för den delen. Det är ju jättesvårt, man måste ju ha någon form av bevis liksom" (Flicka, analysgrupp)

Pojkars oro och riskbedömningar

I analysgrupperna fördes också resonemang kring på vilka sätt, och varför, även pojkar kalkylerar kring risker vid (sexuella) relationer och kontakter för att förhindra att anklagelser och anmälningar ska kunna riktas mot dem. Orättvisan i att vissa "dåliga" pojkar och män förstör för andra var också

ett återkommande tema bland pojkarna; som pojke är du medveten om att något kan ha hänt flickan som du möter ute sent på gatan, eller på bussen, som gör att hon är orolig för män. Pojkarnas uppfattning var att många pojkar nog tar ansvar i sådana situationer för att inte bidra till att göra det värre – samtidigt som det inte har med dem själva att göra vilket spär på känslan av orättvisa.

"Jag är jätterädd för att sätta mig bredvid en tjej på bussen, jag tänker inte sätta mig bredvid någon tjej på bussen. Jag vill inte göra någon obehag och jag vet ju till exempel att ibland så flyttar de ju sig när man sätter sig bredvid dem, då får man ju såhär ångest "ser jag ut som en person som skulle göra någonting". Men jag blir också lite arg, varför ska de behöva flytta sig när jag sätter mig bredvid dem, vad är det som gör att de känner sig så? Det går åt båda hållen. Det är stressande för mig och säkert för de som har sina skäl också" (Pojke, analysgrupp)

"Det är ju också så att kvinnor är för det mesta offret, tyvärr, för att män är as. Och det leder ju till att folk kommer till antaganden, självklart. Om en grupp människor är de som instiger mest...då är det ju ett antagande folk gör. Folk hoppar till slutsatser beroende på normer och tyvärr är det ju så, det betyder ju att när normerna viker sig från vad som brukar hända då är det ju svårt att övertyga någon annan om något annat. Tyvärr så händer det ju alldeles för ofta och jag är ju livrädd för det själv." (Pojke, analysgrupp)

Misogyni på och utanför nätet

VI HAR I EN TIDIGARE rapport kunnat konstatera att de allra flesta barn som deltog i Nude på nätet 2023 hade en positiv inställning till nätet och möjligheterna att utvecklas, inspireras och möta andra. Samtidigt kunde nätet vara en plats där det var svårt att vara öppen och ärlig (vilket gällde för både pojkar och flickor), där de kunde hamna i konflikt och/eller bli utsatta för brott.¹¹

Nätet och sociala medier kan också utgöra viktiga källor till information för många barn. I detta avsnitt fördjupar vi oss i det växande kunskapsläget kring de hatiska och misogyna budskap som barn exponeras för på nätet, och hur pojkars attityder till frågor om jämställdhet och makt kan få mycket allvarliga konsekvenser i ett bredare perspektiv.

¹¹ ECPAT Sverige (2023). Var försiktig och prata med en vuxen så fort det händer något. En rapport om barns utsatthet för sexualbrott och vilka strategier de har för att skydda sig. Stockholm: ECPAT Sverige.

Internet som arena

Barn och ungas utsatthet på nätet har under de senaste åren uppmärksammats allt mer och det står klart att den digitala utvecklingen har öppnat upp för nya sätt att bli utsatt för våld och andra övergrepp, inte sällan av sexuell karaktär.¹² ECPAT har tidigare lyft fram hur den digitala arenan också innebär en ny plats för unga att uttrycka åsikter av misogyn och våldsglorifierande karaktär.¹³ På senare år har forskning börjat undersöka frågan ur ett genusperspektiv, vilket har synliggjort att nätbaserat våld och trakasserier ofta är könsrelaterade och att flickor och kvinnor är en särskilt utsatt grupp.¹⁴ Kännetecknande för könsrelaterat våld och kränkningar på nätet är bland annat mycket aggressiv kommunikation som stämplar kvinnor som svaga och ofta innehåller hot om fysiskt eller sexuellt våld.¹⁵

Unga pojkar extra sårbara

En ökande mängd forskning har visat hur sociala medieplattformar och deras algoritmiska processer utsätter barn och unga för risker genom att exponera dem för skadligt material som på olika sätt paketeras som underhållning i deras flöden. Inte minst har riskerna för framförallt unga pojkar att exponeras för kvinnofiendligt material på nätet lyfts fram. I en studie av algoritmer på TikTok skapades fyra olika fiktiva manliga användare med olika bakgrund och olika intressen. Efter fem dagar på plattformen syntes en fyrfaldig ökning av misogynt material i samtliga fyra fiktiva användares flöden. Användarna exponerades gradvis för mer misogyna ideologier som presenterades genom mjuka eller humoristiska framställningar, vilket enligt forskarnas slutsatser kan bidra till att idéerna normaliseras i ungas kulturer och beteenden. I samma studie spårades också hur de hatiska ideologier och

misogyna föreställningar barnen mötte på nätet blev inbäddade i deras vardagsliv och följde med till livet utanför nätet.¹⁶

Unga pojkar verkar vara speciellt sårbara för radikaliserings i våldsbejakande misogyn extremism.¹⁷ Nyckelpersonerna i denna radikalisering är ofta influencers, som via sina sociala kanaler presenterar en bild av manlighet som bygger på utseende, framgång och opposition till kvinnor.¹⁸ Under de senaste 25 åren har misogyna grupperingar vuxit fram på nätet där unga pojkar och män, som känner sig avvisade av kvinnor och samhället, ger uttryck för sin ilska och ofta sin hämndlystnad. Det har argumenterats för att indoktrineringen i de antifeministiska tankegångar som dessa grupper förespråkar i regel är en sofistikerad process med tydliga beteendemönster.¹⁹ Ett budskap som framförs i misogyna grupperingar är att feminismen har fått för mycket inflytande i samhället och undergräver mannens bestämmanderätt och tillgång till sex. Den mycket toxiska kulturen och det digitala rummet används för att normalisera och befästa dessa budskap.²⁰

Misogyni på nätet i Sverige

Som tidigare nämnts är det inte en ovanlig förekomst i Sverige att pojkar med misogyna åsikter grupperar sig på internet. Under 2020 genomförde Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, en undersökning av de vid tillfället tre största incelforumen på nätet. Resultatet visade att Sverige hade störst andel aktiva användare per capita i världen med 240 användare per miljon invånare (att jämföra med 43 användare per miljon invånare i USA, som var störst i antalet absoluta användare). Användare på incelforumen var mycket aktiva och skrev i genomsnitt cirka tio inlägg per dag, vilket var mer än tio gånger så många inlägg som för användare av nätforumet Reddit.²¹

¹²Paat, Y. F., & Markham, C. (2021). Digital crime, trauma, and abuse: Internet safety and cyber risks for adolescents and emerging adults in the 21st century. *Social Work in Mental Health*, 19(1), 18-40. ¹³ECPAT Sverige (2023). Jag tittade bara, jag gjorde inget elakt. En rapport om barns utsatthet på exposerkonton. Stockholm: ECPAT Sverige. ¹⁴Jones, C., Trott, V., & Wright, S. (2020). Sluts and soyboys: MGTOW and the production of misogynistic online harassment. *New media & society*, 22(10), 1903-1921. ¹⁵Watson, S. (2024). Online abuse of women: an interdisciplinary scoping review of the literature. *Feminist Media Studies*, 24(1), 51-69. ¹⁶Regehr, K., Shaughnessy, C., Zhao, M., & Shaughnessy, N. (2024). SAFER SCROLLING - How algorithms popularise and gamify online hate and misogyny for young people. London: UCL.

¹⁷Gheorghe, R. M., & Yuzva Clement, D. (2023). 'It's time to put the copes down and get to work': a qualitative study of incel exit strategies on r/IncelExit. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 1-21. Gottzén, L. (2022) Män, maskulinitet och våldsbejakande extremism: En kunskapsöversikt. Stockholm: Center mot våldsbejakande extremism. ¹⁸Haslop, C., Ringrose, J., Cambazoglu, I., & Milne, B. (2024). Mainstreaming the Manosphere's Misogyny Through Affective Homosocial Currencies: Exploring How Teen Boys Navigate the Andrew Tate Effect. *Social Media + Society*, 10(1), 20563051241228811. ¹⁹Regehr, K. (2022). In (cel) doctrination: How technologically facilitated misogyny moves violence off screens and on to streets. *New Media & Society*, 24(1), 138-155. ²⁰Fernquist, J., Kaati, L., Pelzer, B., Asplund, K & Nazar Akrami, C. (2020). Hope, cope & rope. Incels i digitala miljöer. FOI Memo 2040: FOI. Watson, S. (2024). Online abuse of women: an interdisciplinary scoping review of the literature. *Feminist Media Studies*, 24(1), 51-69.

Inom våldsbejakande extremism beskrivs kvinnor ofta som underlägsna männen, våldtäkt är accepterat och synen på kön är konservativ.²² Retoriken kan skilja sig mellan olika grupperingar inom den misogyna sfären; genomgående är dock att sexuell tillgång till flickor och kvinnor ofta presenteras som en självklarhet.²³ Vissa förespråkar sexuell exploatering samt fysiskt och sexuellt våld för att kontrollera kvinnor i sin omgivning. När våldet har ägt rum hyllas det som ett legitimt sätt att uttrycka den spänning och ilska som individen upplever; forskning har också visat på ett samband mellan misogyna attityder som uttrycks online, och våldshandlingar utanför nätet.²⁴ ECPAT har tidigare argumenterat för att de så kallade globala exposekontona bör inkluderas i den misogyna extremismen. Många av dessa konton är uttalat separatistiska, tillåter endast pojkar och män och huvudsyftet är att kränka och förnedra kvinnor som anses vara alltför sexuellt frigjorda. Språkbruket är grovt, misogynt och rasistiskt, och uppmuntrar manipulering av kvinnor och flickor för att de ska dela naket eller sexuellt material.²⁵

Konsekvenser av misogynt våld och kränkningar på nätet

År 2017 genomförde Amnesty International genom Ipsos MORI en undersökning bland kvinnor i flera länder om konsekvenser av att ha blivit utsatt för misogynt våld och kränkningar på nätet. Bland deltagarna från Sverige uppgav omkring hälften en minskad förmåga att fokusera på vardagliga uppgifter liksom att koncentrera sig under längre tidsperioder. Den psykiska hälsan rapporterades ha försämrats i flera avseenden: två av tre kvinnor uppgav sömnproblem, över hälften hade upplevt panikångest, ångest eller stress samt försämrad självkänsla eller självförtroende. Nästan två av

tre hade känt maktlöshet kopplad till möjligheten att svara tillbaka och varannan kvinna hade upplevt en känsla av isolering eller behov av att dra sig undan. Nästan var fjärde kvinna hade slutat posta inlägg på sociala medier och var femte hade slutat dela innehåll som visade deras åsikter i olika frågor.²⁶ Andra studier har visat att en konsekvens av utsattheten, utöver att bli mer passiv på nätet, kan vara att personen lämnar nätet helt.²⁷

Sammanfattningsvis kan sägas att den digitala arenan möjliggör en ny plats för unga att utsätta andra för övergrepp, och uttrycka åsikter av misogyn och våldsglorifierande karaktär. Misogyni främjas i olika grupperingar online, där influencers sprider en bild av att kvinnor bör behandlas som mindre värda än män – och där våld och övergrepp mot kvinnor ofta premieras. Unga pojkar män är sårbara för radikalisering in i den misogyna extremismen och Sverige är överrepresenterat i dessa digitala miljöer. Att bli utsatt för misogynt våld och kränkningar på nätet kan ge allvarliga, kort- och långvariga, konsekvenser för den psykiska och fysiska hälsan liksom för möjligheten att uttrycka sig fritt på nätet.

Sammanfattningsvis kan sägas att den digitala arenan möjliggör en ny plats för unga att utsätta andra för övergrepp, och uttrycka åsikter av misogyn och våldsglorifierande karaktär.

²¹ Fernquist, J., Kaati, L., Pelzer, B., Asplund, K & Nazar Akrami, C. (2020). Hope, cope & rope. Incels i digitala miljöer. FOI Memo 2040: FOI. ²² Gottzén, L. (2022) Män, maskulinitet och våldsbejakande extremism: En kunskapsöversikt. Stockholm: Center mot våldsbejakande extremism. ²³ Jones, C., Trott, V., & Wright, S. (2020). Sluts and soyboys: MGTOW and the production of misogynistic online harassment. New media & society, 22(10), 1903-1921. Regehr, K. (2022). In (cel) doctrination: How technologically facilitated misogyny moves violence off screens and on to streets. New Media & Society, 24(1), 138-155. ²⁴ Regehr, K. (2022). In (cel) doctrination: How technologically facilitated misogyny moves violence off screens and on to streets. New Media & Society, 24(1), 138-155. Regehr, K., Shaughnessy, C., Zhao, M., & Shaughnessy, N. (2024). SAFER SCROLLING - How algorithms popularise and gamify online hate and misogyny for young people. London: UCL. ²⁵ ECPAT Sverige (2023). Jag tittade bara, jag gjorde inget elakt. En rapport om barns utsatthet på exposekonton. Stockholm: ECPAT Sverige.

²⁶ Amnesty International. (2017). Online abuse and harassment against women. Ipsos MORI Poll. ²⁷ Jane, E.A. (2020). Online Abuse and Harassment. The International Encyclopedia of Gender, Media, and Communication (eds K. Ross, I. Bachmann, V. Cardo, S. Moorti and M. Scarcelli).

Om du till exempel blir mobbad och är ensam är det lättare att dras till olika typer av destruktiva grupperingar; både pojkar och flickor i analysgrupperna drog paralleller till andra extrema ideologier som bygger på att enas kring hat och gemensamma fiender.

Barnens analys av frågan om misogyni

DE TIDIGARE BESKRIVNINGARNA av att negativa synsätt på flickor och kvinnor kan bli normaliserade för pojkar bekräftades i analysgrupperna. I två av fyra grupper kom internetmedierat hat mot flickor och kvinnor upp spontant, utan att vi specifikt ställt frågan. Några av pojkarna i analysgrupperna beskrev att de kände igen sig i de explicit uttryckta flickfientliga åsikter som fanns i materialet utifrån att de tidigare haft liknande tankegångar; något de beskrev som ganska vanligt bland pojkar. När vi pratade vidare om orsaker och konsekvenser lyfte pojkarna, både de med och utan egen erfarenhet, fram olika bilder av vad misogyni generellt kan bero på. De pojkar som hade egen erfarenhet beskrev att frånvarande eller bristande negativa kvinnliga förebilder i tidig barndom kunde drabba pojkar

hårt då det är så inpräntat i alla hur en kvinnlig omsorgsperson ska vara. En enkel "lösning" kunde då vara att rikta sina egna negativa känslor gentemot hela det kvinnliga könet och tillskriva dem ansvaret för allt som är dåligt i ens eget liv och i samhället. Generellt beskrev dock både pojkarna och flickorna att pojkars negativa åsikter om flickor nog ofta handlade om ensamhet. Om du till exempel blir mobbad och är ensam är det lättare att dras till olika typer av destruktiva grupperingar; både pojkar och flickor i analysgrupperna drog paralleller till andra extrema ideologier som bygger på att enas kring hat och gemensamma fiender. De bekräftade också att det kan vara ännu lättare för unga idag att hitta, eller dras in i, dessa grupperingar med tanke på nätet.

I analysgruppen med bara flickor uttrycktes en önskan om att det i skolan, kanske redan i förskolan, behöver göras mer för att involvera barnen i samtal och övningar om dessa frågor.

Förebilder och ideal

I FRITEXTSVAREN från enkäterna syntes väldigt många uppfattningar kring hur du som ung förväntas vara och se ut. Många problematiserade dessa förväntningar och beskrev dem som svåruppnåeliga. Hos både pojkar och flickor lyftes det egna utseendet som orsak till svårigheter att få en partner, eller sex. Rådande ideal beskrevs också som något du aktivt behöver anpassa dig efter.

"Jag bryr mig inte om vad andra tycker och har därför inte anpassat mig efter trender och den moderna idealen, något som i de flestas ögon är oattraktivt, Jag har inte mittbena, är supertränad och dricker och snusar, Jag är jag, ingen annan, Jag har också många autistiska drag som specialintressen och att ha det svårt i vissa sociala sammanhang men jag har inte fått någon diagnos" (Pojke, 15 år, Nude på nätet 2023)

Det gjordes också kopplingar till sociala medier och de utseendemässiga ideal du möter där. Hos framförallt pojkarna kunde vi se beskrivningar av vilka personlighetsdrag som beskrevs vara attraktiva, där särskilt sociala färdigheter var återkommande; att vara rolig, att kunna hålla en konversation, att komma på intressanta samtalsämnen. Även att som pojke inte visa någon form

av svaghet liksom att vara tränad och fysiskt stark beskrevs som mycket viktigt. I fritextsvaren på frågorna om varför det är svårt att få en partner eller sex såg vi särskilt många exempel på att det finns tydliga idéer om hur en pojke får – och inte får – vara. Att vilja vara öppen med sina upplevda svagheter kunde till exempel ställa till det.

"För att jag haft ett tufft liv och vill kunna vara öppen med min partner om det men det skrämmer iväg många" (Pojke, 17 år, Nude på nätet 2023)

Det fanns också beskrivningar, hos både pojkar och flickor, av att ens egna höga krav på andra var en orsak till att det blir svårt att hitta en partner.

"Jag söker mogenhet och intelligens hos en partner vilket är relativt svårt att hitta i mina sammanhang och områden, Sen har jag aldrig fokuserat på att skaffa en partner vilket har resulterat i att jag inte vet hur man gör för att attrahera det motsatta könet, Det har nu lett till att jag förmodligen inte kan (även om jag skulle försöka) skaffa en partner, Jag ses även som lite speciell och jag tror att delar av det är min intelligens vilket ligger på 120 IQ, vilket verkligen inte anses vara attraktivt och jag har istället fått "nörd" stämpeln" (Pojke, 16 år, Nude på nätet 2023)

Barnens analys av frågan om förebilder och ideal

Mot bakgrund av det vi sett i materialet om beskrivningar av ideal fick deltagarna i analys grupperna reflektera kring vilka förebilder som finns för barn och unga. Det rörde generellt sett stor samstämmighet kring bristen på bra sådana. Det var, enligt deltagarna, inte någon brist på personer som fungerar som förebilder för pojkar respektive flickor, men när vi ställde frågan om vem som skulle vara en bra förebild blev det ganska tyst i grupperna. De exempel som gavs relaterade ofta till prestationer inom exempelvis sport eller musik, men det fanns en tveksamhet hos både pojkarna och flickorna kring vilka personer som skulle kunna anses vara bra förebilder åsikts- och attitydmässigt.

"Alltså jag kommer typ inte att tänka på någon kändis... det är ganska dåligt egentligen. Alltså, ingen manlig förebild. Det finns säkert massa kändisar som står för kvinnors rättigheter men att de inte uttrycker det. Och då är det svårt att se det som en förebild också i och med att de inte uttrycker det" (Flicka, analysgrupp)

Beskrivningen av att frågor kring makt och jämställdhet – i samhället liksom i relationer – inte får så stort utrymme var återkommande i analysgrupperna. I analysgruppen med bara flickor uttrycktes en önskan om att det i skolan, kanske redan i förskolan, behöver göras mer för att involvera barnen i samtal och övningar om dessa frågor. Vuxna som finns runt barn behöver enligt flickorna tänka mer på att vara förebilder i hur de själva agerar, liksom att prata om det, så att medvetenheten kan börja finnas hos barnen redan när de är små.

"Jag tror det är viktigt att man börjar lära yngre, för att när du är yngre då tar du in alla saker och du utvecklas då för att nu liksom är man, när man har vuxit upp lite, är man ju rätt trångsynt. Det finns ju fakta liksom att när man är yngre, man kan inte ljuga, man är ärlig, så om man börjar lära sig när man är yngre då kommer det ju bara bli bättre och bättre med tiden som går. Tror jag" (Flicka, analysgrupp)

Diskussion

Vi har tidigare sett att föräldrar pratar betydligt oftare med flickor än med pojkar om risker på nätet, vilket kan förstärka bilden som pojkar har av att flickor bär ett större ansvar för pojkars beteende

I DEN HÄR RAPPORTEN har vi undersökt ungas attityder och åsikter i frågor om jämställdhet och makt i samhället och i (sexuella) relationer. Vi kommer nu att diskutera våra resultat utifrån de risker vi ser med den ökande polariseringen mellan flickor och pojkar.

I tidigare rapporter har vi lyft att när pojkar lämnas på egen hand utan vuxenvärldens stöd kan det vara svårt att veta när deras beteende går över gränsen och blir olagligt.²⁸ Vi vill därför stanna till vid pojkarnas upplevelse av att bli orättvist behandlade av vuxna i deras direkta närhet, liksom av vuxna som på olika sätt fattar beslut som rör dem. I pojkarnas beskrivningar av att flickor får fördelar genom att vuxna både tror mer på dem och bryr sig mer om dem, framträder en upplevelse av maktlöshet hos pojkarna i frågan om sex och relationer. Den känslan kan vara bidragande till att pojkar söker stöd, råd och kunskap via internet. Forskningen visar att särskilt sårbara pojkar riskerar att påverkas av misogynt innehåll som de exponeras för på sociala medier, som dock inte är grunden till pojkars attityder

och åsikter gentemot flickor. Att vissa pojkar indoktrineras i misogyna och hatiska grupperingar på nätet har snarare sin grund i upplevelser och erfarenheter i pojkarnas vardag av att bli avvisade eller orättvist behandlade²⁹, något vi har kunnat se att många pojkar känner igen sig i. Det pojkarna förmedlar ger viktiga nycklar till vuxenvärlden. Upplevelsen av orättvisa och att inte bli trodd eller lyssnad på är något som vi vuxna kan påverka och förändra. Vi menar att vuxna i barns närhet måste ta ansvar genom att prata med, och ge stöd och hjälp till pojkar att utmana misogyna och hatiska attityder.

Både pojkar och flickor är väl medvetna om de risker barn löper i samhället. Vi har tidigare sett att föräldrar pratar betydligt oftare med flickor än med pojkar om risker på nätet, vilket kan förstärka bilden som pojkar har av att flickor bär ett större ansvar för pojkars beteende.³⁰ Vad som kan hända flickor framkommer både implicit och explicit när vi pratar med barnen, och det råder konsensus kring att flickor löper större risk att bli utsatta för sexualbrott av män. Vi ser även i denna

²⁸ Se t.ex ECPAT Sverige (2023). Var försiktig och prata med en vuxen så fort det händer något. En rapport om barns utsatthet för sexualbrott och vilka strategier de har för att skydda sig. Stockholm: ECPAT Sverige. ²⁹ Regehr, K. (2022). In (cel) doctination: How technologically facilitated misogyny moves violence off screens and on to streets. New Media & Society, 24(1), 138-155. Regehr, K., Shaughnessy, C., Zhao, M., & Shaughnessy, N. (2024). SAFER

SCROLLING - How algorithms popularise and gamify online hate and misogyny for young people. London: UCL. ³⁰ ECPAT Sverige (2021). Vad föräldrar inte vet. Men behöver veta om barns tillvaro och risker på nätet. Stockholm: ECPAT Sverige. ³¹ Aftonbladet. Här hängs män ut i slutna Facebookgruppen: "Fuckboy rakt igenom". (2024.) <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/JbJaL4/har-hangs-man-ut-i-slutna-facebookgruppen> (Hämtad 2024-06-03).

rapport olika uppfattningar kring ansvarsfrågan och hur och varför det åligger flickorna att hantera dessa risker. Det grundproblem som framträder i både pojkarnas och flickornas beskrivningar har koppling till samhällsstrukturer, där flickorna har utvecklat strategier för att riskminimera på olika sätt eftersom pojkar och män upplevs oberäknliga. En konsekvens av att flickor åläggs ansvar för att göra riskbedömningar i kontakt med män är att de organiserar sig för att förebygga brottsutsatthet. Under arbetet med denna rapport har svenska nyhetsmedier rapporterat om hur det bildats grupper och konton i sociala medier, som är exklusiva för flickor och kvinnor, där de delar information med varandra om män som betar sig illa eller upplevs farliga, i syfte att varna varandra.³¹ Pojkarnas strategi är att i högre utsträckning lägga ansvaret hos flickor att inte utmana (de oberäknliga) männen; inte klä sig sexigt, inte skicka bilder, inte sugardejta, dock ofta med en hårdare retorik och utan att tillskriva förövare det faktiska ansvaret. Det blir således flickorna som måste förstå bättre än att utsätta sig själva för risker då en värld som inte är perfekt innebär eget ansvarstagande. Även bland pojkar som uttrycker att flickor ska kunna bära vilka kläder de vill och att de inte ska behöva känna en oro för att bli utsatta för brott lyfts nödvändigheten i att som flicka tänka på risker, anpassa sig, göra bedömningar och undvika farliga situationer.

Uppfattningen att den som blir utsatt för övergrepp bär ett ansvar är inte bara problematisk, den är också ur flera aspekter farlig. Även om flickor uttrycker en intellektuell vetskap om att ansvaret ligger hos personen som utsätter

Uppfattningen att den som blir utsatt för övergrepp bär ett ansvar är inte bara problematisk, den är också ur flera aspekter farlig.

någon för ett brott och att det är ett samhällsproblem att flickor blir utsatta för sexualbrott, tvingas de hantera känslorna av att de själva bär ett ansvar för att skydda sig mot de risker som finns. Skulden för brottet är förövarens men ansvaret för att förhindra brottet görs till stor del till flickornas egna. Att bli utsatt för sexualbrott kan därför upplevas som att ha misslyckats med att göra en riskbedömning, vilket kan bidra till (ofta redan befintliga) känslor av skuld och skam. För den som blivit utsatt för sexualbrott kan känslan av att ha varit delvis ansvarig också utgöra ett hinder för att söka hjälp och vård. Det sistnämnda gäller även pojkar; forskning har visat att särskilt pojkar och män har svårigheter att hantera sina upplevelser av sexuella övergrepp då att bli utsatt står i kontrast till konventionella maskulinitetsnormer.³²

Även att utsätta någon för övergrepp får konsekvenser och vi ser att pojkarna oroar sig över vad det kan innebära både rättsligt och i deras sociala sammanhang. Riskkalkyleringarna har också ofta att göra med avsaknad av information och kunskap. Oavsett om kunskapsluckan är tydlig, och ansvaret för förmedling av kunskap och information ligger hos vuxna, får övergrepp allvarliga konsekvenser både hos den som utsätts och den som utsätter.

³² Petersson, C., & Plantin, L. (2019). Breaking with Norms of Masculinity: Men Making Sense of Their Experience of Sexual Assault. *Clinical social work*, 47(1), 372–383

Diskussion

Vidare måste vi utmana de konventionella maskulinitetsnormer som finns, inte minst i relation till utsatthet för sexualbrott, för att inte heller pojkar ska hindras från att söka hjälp och stöd vid brottsutsatthet.

En av våra viktigaste uppgifter som vuxna är att arbeta för att alla barn ska ha samma rättigheter till en trygg uppväxt, fri från våld och övergrepp. I denna rapport framkommer vikten av att utmana de uppfattningar som uttrycks där flickor bär ansvar för att förebygga att pojkar och män utsätter dem för brott, och där brottsoffer tillskrivs ansvar för sexualbrott de blir utsatta för. Skam och skuld hos flickor behöver lyftas från dem och de ska inte känna något ansvar för mäns eventuella handlingar. Vidare måste vi utmana de konventionella maskulinitetsnormer som finns, inte minst i relation till utsatthet för sexualbrott, för att inte heller pojkar ska hindras från att söka hjälp och stöd vid brottsutsatthet.

Det är av betydelse att, och hur, flickors makt avgränsas till vissa givna situationer. Flickroppen beskrivs av pojkar besitta ett högre värde i ett (hetero-)sexuellt relationsskapande, vilket kan användas för att utnyttja pojkarna i vissa givna sammanhang. Flickors makt i det sexuella relationsskapandet appliceras därmed på deras kroppar och på uppfattningen att vuxna lyssnar

på, litar på och bryr sig mer om dem. Flickor beskrivs både ha makten att kunna anklaga på falsk grund, och att med lagen på sin sida kunna ta tillbaka ett samtycke, samtidigt som vuxna kommer att tro på dem. Pojkarna sätter ord på en känsla av maktlöshet kopplad till dessa situationer och beskriver att det skapar mycket stor oro. Oron beskrivs i sin tur som en anledning till att pojkarna funderar på, och kalkylerar kring, risker vid kontakten med flickor. Det blir påtagligt i materialet att många barn inte har fått tillräcklig kunskap om innebörden av samtycke och hur ett samtycke tolkas i en eventuell rättslig process gällande sexualbrott. Pojkarna uttrycker att en person kan ta tillbaka ett samtycke i efterhand och liknande osäkerhet kring hur de själva kan navigera i det sexuella kontaktsökandet – något som beskrivs som ett hinder för att överhuvudtaget ha relationer med flickor. Detta behöver vi vuxna ta på allvar; pojkar ska inte behöva känna en konstant oro för att bli anklagade för övergrepp utan grund samtidigt som det är fullkomligt oacceptabelt att flickor reduceras till maktinnehavare genom deras kroppar i en sexuell relation.³³

³³ Regehr, K., Shaughnessy, C., Zhao, M., & Shaughnessy, N. (2024). SAFER SCROLL-ING - How algorithms popularise and gamify online hate and misogyny for young people. London: UCL.

Utifrån det barnen förmedlar till oss kan vi konstatera att vuxenvärlden hittills inte har lyckats förmedla nödvändig kunskap om relationer, relationsskapande och samtycke – och att detta kan få allvarliga konsekvenser för barn och unga när de ingår relationer med andra. Vad kan det innebära för flickor när pojkar applicerar makt på deras kroppar i en sexuell kontext, men samtidigt inte ser dem som maktinnehavare i andra sammanhang? Att reduceras till en kropp innebär en avhumanisering, vilket är allvarligt i sig. Ännu allvarligare är sambandet mellan uttryck för misogyna attityder och faktiska våldshandlingar i nära relation.³⁴ Vi tror att det, när pojkar går in i relationer med uppfattningen att de inte fullt ut kan lita på sin partner, kan innebära större risk för destruktivitet i relationen och att flickor behandlas illa, misstänkliggörs eller kontrolleras.

Vi vill också lyfta de risker vi ser med den misogyni som unga pojkar exponeras för på internet. Vi har i tidigare rapporter konstaterat att internet har blivit en integrerad del av barn och ungas liv.³⁵ Informationen på internet, som också riktas mot barn genom algoritmer*, kan

innebära en risk när pojkar som upplever negativa känslor gentemot flickor blir exponerade för kvinnofientliga och sexistiska åsikter. ECPAT har i många år lyft vikten av att vuxna måste prata med barn och unga om sex, relationer och samtycke. Vi vill också särskilt lyfta vikten av samtal med barn om det innehåll de möter i sociala medier. Det finns en risk för pojkar att, genom informationskanaler på de vanligaste plattformarna som uttrycker kvinnofientliga och misogyna åsikter, få till sig både förklaringar och samhörighet. Den desinformation som barnen exponeras för kan i sin tur normaliseras för dem och resultera i vidare spridning av oavsiktligt felaktig information (missinformation) barnen emellan, även utanför nätet.³⁶ De konsekvenser detta kan leda till är djupt oroande för både flickor, pojkar och samhället i stort. Vi behöver, på riktigt, intressera oss för vad barnen exponeras för på nätet och bygga deras motståndskraft inifrån för att minska risken för att det ska ha en direkt negativ påverkan på dem. Vår önskan är att alla viktiga vuxna runt barn tar med sig att samtalet är ett enkelt, men oerhört viktigt verktyg; något vi har tillgång till, som inte kostar något och som kan göra stor skillnad.

ECPAT har i många år lyft vikten av att vuxna måste prata med barn och unga om sex, relationer och samtycke. Vi vill också särskilt lyfta vikten av samtal med barn om det innehåll de möter i sociala medier.

³⁴ Regehr, K. (2022). In (cel) doctination: How technologically facilitated misogyny moves violence off screens and on to streets. *New Media & Society*, 24(1), 138-155.

³⁵ Se t.ex ECPAT Sverige (2023). Var försiktig och prata med en vuxen så fort det händer något. En rapport om barns utsatthet för sexualbrott och vilka strategier de har för att skydda sig. Stockholm: ECPAT Sverige.

³⁶ Regehr, K., Shaughnessy, C., Zhao, M., & Shaughnessy, N. (2024). SAFER SCROLLING - How algorithms popularise and gamify online hate and misogyny for young people. London: UCL.

*En algoritm på sociala medier är en programvara som används för att bestämma vilket innehåll som visas för användaren baserat på deras beteende och intressen på plattformen.

ECPAT kräver

Vägledning till viktiga vuxna i pojkars närhet

NÄR POJKAR KÄNNER SIG svikna av vuxenvärlden och upplever att de inte tas på allvar eller har samma möjligheter som flickor kan det leda till att pojkar istället vänder sig till internet för råd och stöd. Vi ser att när pojkar lämnas ensamma utan vuxnas stöd kan det bidra till att det är svårt för pojkar att veta när deras beteende går över gränsen och blir något olagligt. När både brottsoffer och förövare är barn är det viktigt att påminna sig om att det är vuxnas ansvar att barn inte kränker, sprider sexuellt kränkande material eller utsätter flickor för brott. För att förebygga detta och för att trygga en fortsatt utveckling till ett jämställt samhälle är det därför av största vikt att vuxna i pojkars närhet har den kunskap och de verktyg som krävs för att ta livsviktiga samtal

med pojkar, på pojkars villkor och utifrån pojkars erfarenheter och upplevelser. Det handlar både om vägledning till vårdnadshavare och till yrkesverksamma som möter pojkar. ECPAT kräver därför att centrala myndigheter såsom till exempel Jämställdhetsmyndigheten, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Skolverket, Socialstyrelsen och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ges i uppdrag att ta fram målgruppsanpassade vägledningar för viktiga vuxna i pojkars närhet som ger konkreta verktyg för att prata med pojkar på ett sätt som gör att de känner att de blir lyssnade till och trodda utan att förminska allvaret i gränslösa beteenden och skuldbeläggande av brottsoffer. Självklart måste pojkar involveras i framtagandet och utvärderingen av dessa vägledningar.

Inför ett kunskapslyft om samtycke och sexualbrott för barn och unga

KUNSKAPEN BLAND BARN OCH UNGA om vad samtycke innebär och vad som är och inte är brottsligt är låg. Det vet vi från tidigare rapporter vi gjort och de kontakter vi har med barn i vår stödlinje Ditt ECPAT. Resultaten i den här rapporten visar också att okunskapen leder till en stor oro hos många pojkar för att bli dömda för ett sexualbrott de inte begått. Barn har rätt till kunskap om hur lagstiftningen ser ut när det kommer till sexualbrott både på och

utanför nätet. Samtyckesregleringen i brottsbalken trädde i kraft 2018 så när det kommer till dagens barn och unga är det därför angeläget att de får korrekt information om hur lagstiftningen faktiskt ser ut och hur samtycke fungerar. ECPAT kräver därför att statliga medel avsätts för särskilda satsningar på en digital informationskampanj till barn och unga samt ett tillskott av resurser till skolor och föreningsliv för att kunna fokusera på frågan i sina verksamheter.

Fler viktiga vuxna i barns närhet

FÖR ATT KUNNA GENOMFÖRA kunskapslyft på bästa sätt, och för att i övrigt säkerställa barns trygghet och att de känner sig sedda och lyssnade på, så behövs helt enkelt fler viktiga vuxna i barns närhet. Har barn blivit utsatta för något, eller om de av någon

anledning har något de behöver prata med en vuxen om, så är det av yttersta vikt att det också finns tillräckligt med vuxna runt barnen som ser, hör och finns där för dem. Detta gäller både på och utanför nätet.

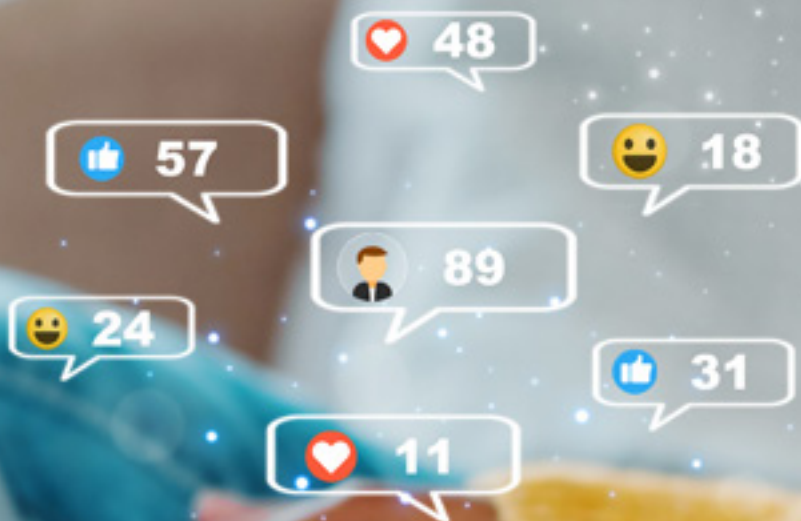
ECPAT kräver

Plattformer måste ta sitt ansvar för innehållet på sina tjänster

ONLINEPLATTFORMAR har ett enormt ansvar för det innehåll som sprids på deras tjänster. Det handlar för det första om den desinformation som formar misogyna attityder hos pojkar och förlängningen kan leda till att hat och hot sprids på och utanför nätet. Sådant innehåll måste ageras mot med kraft, genom att göra det enklare att anmäla och att algoritmer inte ska rekommendera sådant innehåll. Plattformar måste också agera mycket tydligare mot de användare och grupperingar av användare som skapar och delar sådant innehåll som leder till spridning av hat och hot. Företagen måste vinnlägga sig om att användare som stängts av för att ha begått brott på företagets tjänster eller brutit mot deras användarvillkor inte enkelt kan skapa konton samt att företag som har flera olika sociala medieplattformar ser till att förövare som stängts av från en plattform inte kan fortsätta begå brott på andra plattformar företagen äger.

Vart femte barn som svarat på berättelsen om Mehdi som köper nakenbilder på jämnåriga barn som tillhandahålls via Dropbox svarar att de har egen erfarenhet av en liknande situation. ECPAT kräver lagstiftning på EU-nivå som ålägger onlineplattformar att upptäcka, anmäla och ta bort övergreppsmaterial på barn från sina tjänster. Spridningen kan föra med sig allvarliga konsekvenser för barns hälsa på kort och lång sikt och kan också knytas till misogyna attityder hos pojkar som kommer till uttryck på så kallade exposekonton, där plattformarnas egna algoritmer rekommenderar kontona till barn. Det är oacceptabelt och ECPAT kräver att plattformarna omgående upphör med att rekommendera övergreppsmaterial till barn.

ECPAT kräver lagstiftning på EU-nivå som ålägger onlineplattformar att upptäcka, anmäla och ta bort övergreppsmaterial på barn från sina tjänster.

Referenser

Aftonbladet. Här hängs män ut i slutna Facebookgruppen: "Fuckboy rakt igenom". (2024.) <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/JbJaL4/har-hangs-man-ut-i-slutna-facebookgruppen> (Hämtad 2024-06-03).

Amnesty International. (2017). Online abuse and harassment against women. Ipsos MORI Poll.

Andersson, P för ECPAT Sverige. (2021). Tjejer måste sluta skicka bilder. En rapport om pojkar, nakenbilder, relationer och ålderskillnader. Stockholm: ECPAT Sverige.

ECPAT Sverige (2021). Vad föräldrar inte vet. Men behöver veta om barns tillvaro och risker på nätet. Stockholm: ECPAT Sverige.

ECPAT Sverige (2023). Jag tittade bara, jag gjorde inget elakt. En rapport om barns utsatthet på exposekonton. Stockholm: ECPAT Sverige.

ECPAT Sverige (2023). Var försiktig och prata med en vuxen så fort det händer något. En rapport om barns utsatthet för sexualbrott och vilka strategier de har för att skydda sig. Stockholm: ECPAT Sverige.

ECPAT Sverige. (2024). "Man ser det som ett hack. Något i ätt som ingen behöver få veta". En rapport om barns upplevelser och erfarenheter av sugardejting. Stockholm: ECPAT Sverige.

Fernquist, J., Kaati, L., Pelzer, B., Asplund, K & Nazar Akrami, C. (2020). Hope, cope & rope. Incels i digitala miljöer. FOI Memo 2040: FOI.

Fichman, P., & Sanfilippo, M. R. (2016). Online trolling and its perpetrators: Under the cyberbridge. Rowman & Littlefield.

Finkelhor, D. (2007). Developmental Victimology: The Comprehensive Study of Childhood Victimization. I Davis, R.C., Lurigo, A.J., and Herman, S. (red.), Victims of crime (3rd ed) Thousand Oaks: Sage Publications

Gheorghe, R. M., & Yuzva Clement, D. (2023). 'It's time to put the copes down and get to work': a qualitative study of incel exit strategies on r/IncelExit. Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression, 1-21.

Ging, D., & Siapera, E. (2018). Special issue on online misogyny. Feminist media studies, 18(4), 515-524.

Gottzén, L. (2022) Män, maskulinitet och våldsbejakande extremism: En kunskapsöversikt. Stockholm: Center mot våldsbejakande extremism.

Haslop, C., Ringrose, J., Cambazoglu, I., & Milne, B. (2024). Mainstreaming the Manosphere's Misogyny Through Affective Homosocial Currencies: Exploring How Teen Boys Navigate the Andrew Tate Effect. Social Media+ Society, 10(1), 20563051241228811.

Jane, E. A. (2020). Online abuse and harassment. The international encyclopedia of gender, media, and communication, 116.

Jones, C., Trott, V., & Wright, S. (2020). Sluts and soyboys: MGTOW and the production of misogynistic online harassment. New media & society, 22(10), 1903-1921.

Jämställdhetsmyndigheten. (2022). JÄMSTÄLLDHETSUNDER-SÖKNINGEN 2022. Om attityder, omsorg, diskriminering och psykisk hälsa 2022:26.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2019). Samhälle och demokrati. Attityd- och värderingsstudien 2019.

Nygren, T., & Guath, M. (2022). Students evaluating and corroborating digital news. Scandinavian Journal of Educational Research, 66(4), 549-565.

Off, G., Charron, N., & Alexander, A. (2022). Who perceives women's rights as threatening to men and boys? Explaining modern sexism among young men in Europe. Frontiers in Political Science, 4, 909811.

Paat, Y. F., & Markham, C. (2021). Digital crime, trauma, and abuse: Internet safety and cyber risks for adolescents and emerging adults in the 21st century. Social Work in Mental Health, 19(1), 18-40.

Petersson, C., & Plantin, L. (2019). Breaking with Norms of Masculinity: Men Making Sense of Their Experience of Sexual Assault. Clinical social work, 47(1), 372-383.

Regehr, K. (2022). In (cel) doctination: How technologically facilitated misogyny moves violence off screens and on to streets. New Media & Society, 24(1), 138-155.

'Regehr, K., Shaughnessy, C., Zhao, M., & Shaughnessy, N. (2024). SAFER SCROLLING - How algorithms popularise and gamify online hate and misogyny for young people. London: UCL.

Ungdomsbarometern. (2022) Generation Z 2022. Stockholm: Ungdomsbarometern.

Ungdomsbarometern. (2023) Generationsrapporten 2023: Generation Z. Stockholm: Ungdomsbarometern.

Watson, S. (2024). Online abuse of women: an interdisciplinary scoping review of the literature. Feminist Media Studies, 24(1), 51-69.

+46 (0)8 598 920 00
info@ecpat.se

www.ecpat.se
www.ecpat.se/hotline
www.dittecpat.se

Swisha din gåva till
90 34 34 9
Bankgiro: 903-4349

@ECPATSverige

